

Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

KONCEPCE CHEMICKÉ SLUŽBY

Hasičského záchranného sboru České republiky

Praha 2005

**MINISTERSTVO VNITRA
GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO
SBORU
ČESKÉ REPUBLIKY**

**KONCEPCE CHEMICKÉ
SLUŽBY**

**HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU
ČESKÉ REPUBLIKY**

Praha, 2005

OBSAH:

1. ÚVOD	4
2. STAV ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ S VÝSKYTEM NEBEZPEČNÝCH LÁTEK V RÁMCI HZS ČR KE KONCI ROKU 2003	4
2.1. CHEMICKO-TECHNICKÁ SLUŽBA	4
2.1.1. <i>Chemicko-technická služba v rámci generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky.....</i>	<i>5</i>
2.1.2. <i>Chemicko-technická služba v rámci Hasičského záchranného sboru kraje.....</i>	<i>7</i>
2.2. OCHRANA OBYVATELSTVA	8
2.2.1. <i>Úkoly ochrany obyvatelstva v rámci generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky.....</i>	<i>9</i>
2.2.2. <i>Úkoly ochrany obyvatelstva v rámci Hasičského záchranného sboru kraje.....</i>	<i>10</i>
2.3. VÝCHODISKA K TVORBĚ NOVÉ KONCEPCE CHEMICKÉ SLUŽBY NA ZÁKLADĚ SOUČASNÉHO STAVU V OBLASTI CHEMICKO-TECHNICKÉ SLUŽBY A OCHRANY OBYVATELSTVA 10	10
3. KONCEPCE CHEMICKÉ SLUŽBY PŘI ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ S VÝSKYTEM NEBEZPEČNÝCH LÁTEK	12
3.1. CHEMICKÁ SLUŽBA A ZÁCHRANNÉ A LIKVIDAČNÍ PRÁCE	12
3.1.1. <i>Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky .....</i>	<i>12</i>
3.1.2. <i>Hasičské záchranné sbory krajů.....</i>	<i>13</i>
3.1.2.1. <i>Předurčenost jednotek PO ve vazbě na zásahy na nebezpečné látky.....</i>	<i>14</i>
3.1.2.2. <i>Předpokládané činnosti jednotek PO u zásahů v rámci chemické služby ..</i>	<i>17</i>
3.1.2.3. <i>Cílový stav požadavků na řešení úkolů jednotkami požární ochrany při mimořádných událostech s výskytem nebezpečných látek.....</i>	<i>20</i>
3.1.3. <i>Chemické laboratoře Hasičského záchranného sboru České republiky .....</i>	<i>24</i>
3.1.3.1. <i>Předurčenost chemických laboratoří.....</i>	<i>25</i>
3.1.3.2. <i>Výzkumné a výcvikové zařízení IOO.....</i>	<i>30</i>
3.1.3.3. <i>Návrh řešení situace v hl. m. Praze, Ústeckém, Libereckém a Jihočeském kraji .....</i>	<i>30</i>
3.2. OPATŘENÍ NA OCHRANU OBYVATELSTVA V RÁMCI CHEMICKÉ SLUŽBY	30
3.2.1. <i>Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky.....</i>	<i>30</i>
3.2.2. <i>Vytvoření celostátního systému zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a při řešení krizových situací spojených s teroristickými útoky a při mimořádných událostech v zahraničí.....</i>	<i>31</i>
3.2.2.1. <i>Popis a úkoly jednotlivých prvků .....</i>	<i>33</i>
4. HARMONOGRAM REALIZACE KONCEPCE	34
5. FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ KONCEPCE CHEMICKÉ SLUŽBY	36

PŘÍLOHY:

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	37
ORGANIZAČNÍ SCHÉMA CHEMICKÉ SLUŽBY V PŮSOBNOSTI HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY	39
PŘEHLED PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ.....	40
PŮSOBNOST VÝJEZDOVÝCH SKUPIN CHL.....	41
PLÁNOVANÉ VYMEZENÍ ČINNOSTI VÝJEZDOVÝCH SKUPIN CHEMICKÉHO PRŮZKUMU A VÝJEZDOVÝCH SKUPIN CHL.....	42

1. Úvod

Velké požáry výrobních objektů, havárie, živelní pohromy, exploze, havárie v dopravě a extrémní meteorologické situace jsou často doprovázeny únikem nebo vývinem nebezpečných látek¹⁾. Nekontrolovaný únik uvedených nebezpečných látek může vážně ohrozit zdraví a životy obyvatelstva, zasahujících hasičů i životní prostředí. K analogické situaci pak může dojít při teroristických útocích nebo při válečných operacích vedených jakýmkoliv prostředky. Významné riziko představují rovněž nálezy nebezpečných látek v různých formách a skupenstvích.

V souvislosti s bojem proti terorismu je nutné připravit Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen „HZS ČR“) na řešení zásahů v případě použití nebezpečných látek, zejména látek, které jsou součástí zbraní hromadného ničení.

Dosavadní zkušenosti ze zásahů jednotek požární ochrany (dále jen „jednotek PO“) ukazují, že ze zhruba 5500 zásahů na nebezpečné látky je cca 4500 zásahů na látky ropné povahy; ostatní jsou průmyslové chemické látky. Zásahy na ZIZ jsou vedeny výjimečně. Přibývá však zásahů s podezřením na bojovou chemickou nebo biologickou látku, zejména v kombinaci s nástražnými výbušnými systémy.

Ve smyslu výše uvedeného lze konstatovat, že pro hasičské záchranné sbory (dále jen „HZS“) krajů a MV - generální ředitelství (dále jen „GR“) HZS ČR vznikly nové úkoly v rámci integrovaného záchranného systému (dále jen „ZIS“). Pro jednotky PO a zařízení civilní ochrany byly postaveny nové úkoly v oblasti detekce nebezpečných látek a dekontaminace obyvatelstva, ve zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o vzniklé situaci jak za mírového stavu, tak i za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, a při řešení mimořádných událostí v zahraničí.

Tyto nově vzniklé úkoly v rámci HZS ČR plní jeho jednotlivé úseky. Jejich odbornou podporu zabezpečuje chemicko-technická služba (dále jen „CHTS“), která je součástí úseku operačního řízení a IZS a účinky nebezpečných látek na obyvatelstvo a ochranou proti nim se zabývá úsek prevence, plánování a ochrany obyvatelstva.

2. Stav řešení mimořádných událostí s výskytem nebezpečných látek v rámci HZS ČR ke konci roku 2003

2.1. Chemicko-technická služba

Úkoly CHTS jsou uvedeny v § 5 odst. 2 vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. V souladu s § 45 odst. 2 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění č. 91/1995 Sb.), byl 2. ledna 1996 Sbírkou pokynů vrchního požárního rady ČR vydán Řád chemicko-technické služby v požární ochraně.

CHTS v činnosti jednotek PO poskytuje odbornou podporu při zásahu jednotek v prostředí nebezpečných látek na místě zásahu a pro ochranu obyvatel a udržuje provozuschopnost věcných prostředků:

- pro práci s nebezpečnými látkami, pro dekontaminaci, pro detekci nebezpečných látek,

---

¹⁾ Pod pojmem nebezpečné látky se v tomto dokumentu rozumí chemické průmyslové toxické látky, bojové chemické látky, vysoce nebezpečné a rizikové biologické agens a toxiny a radioaktivní látky včetně zdrojů ionizujícího záření

- hasiv,
- záchranných pneumatických a vyprošťovacích prostředků,
- pro práci ve výškách a nad volnými hloubkami,
- pro činnost na vodě, ve vodě a pod vodní hladinou.

CHTS se vyvinula v jednotkách PO z nutnosti péče o ochranu hasičů a jejich ochranné prostředky u zásahů, především jako protiplynová služba. Pro její vztah k problematice dýchacích přístrojů a havárií v chemickém průmyslu do sebe vývojem zahrnula problematiku věcných prostředků týkajících se nebezpečných látek – zprvu pro jejich detekci, poté pro dekontaminaci zasahujících hasičů či osob zasažených při mimořádné události. V komplexu ochrany hasičů před nebezpečnými látkami tato služba pečuje i o oživovací a ochranné prostředky, např. křísící přístroje, vyváděcí a evakuační masky pro osoby zasažené při mimořádné události, a potápěčskou techniku.

CHTS s použitím části názvu „technická“ dosud udržuje provozuschopnost věcných prostředků PO tak, jak jsou uvedeny v § 5 odst. 2 vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek PO. CHTS zabezpečuje i široké spektrum činností spojených s technickým zabezpečením jednotek PO. Jedná se o věcné prostředky PO, které svým charakterem již po řadu let nebylo možné zařadit do jiných služeb. Stávající zařazení těchto prostředků a s tím spojené činnosti jednotek PO je již po řadu let předmětem diskuse. Vzhledem k aktuálnosti hrozby teroristických útoků, možného zneužití všech typů nebezpečných látek a k výčtu úkolů CHTS vyplývajících z vyhlášky č. 247/2001 Sb., bude nezbytné ze současné CHTS vygenerovat novou samostatnou službu s odpovídající odbornou úrovní. Záměrem je vytvořit novou oddělenou větev CHTS, označenou jako **chemická služba** (dále jen „CHS“), zaměřenou na nebezpečné látky, která by se specializovala pouze na věcné prostředky PO a činnosti, související s aplikacemi nebezpečných látek.

V současné době technická stránka úkolů CHTS do značné míry předstihuje odborné zaměření na nebezpečné látky, a tím není souhrn všech úkolů zabezpečen vyváženě. V budoucnosti se bude zvyšovat četnost úkolů souvisejících s aplikací chemie, radiologie a biologie. To však neznamená, že lze technické zabezpečení podceňovat.

Hlavním úkolem v oblasti **ochrany obyvatelstva**, v přímém vztahu k problematice řešení mimořádných událostí s výskytem nebezpečných látek z důvodu havárií, teroristického útoku nebo za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a při řešení mimořádných událostí v zahraničí, je v případě HZS ČR řešení problematiky zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci.

Jednotky PO na úseku ochrany obyvatel provádí záchranné a likvidační práce a podílí se na označování oblastí s výskytem nebezpečných látek, na provádění dekontaminace postiženého obyvatelstva nebo majetku, na humanitární pomoci obyvatelstvu a zajištění podmínek pro jeho nouzové přežití a dalších ochranných opatřeních, např. varování a ukrytí obyvatelstva.

2.1.1. Chemicko-technická služba v rámci generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

Systémově byla CHTS na MV - GŘ HZS ČR do 31. 12. 2000 zařazena jako součást speciálních služeb v úseku IZS a tuto činnost zabezpečovali zpravidla dva pracovníci. Vzhledem k rozsahu úkolů byl tento početní stav nedostačující, proto byl v roce 2002 rozšířen na tři pracovníky.

CHTS se vyjadřovala i k těm věcným prostředkům PO, které nepříslušely do ostatních služeb, jako jsou např. požární hadice, přenosné žebříky, hasicí přístroje, záchranná zařízení, stejnokrojové výstrojní součástky, hasiva, ostatní věcné prostředky PO pro zásahy, armatury apod. Ke všem uvedeným věcným prostředkům PO se do roku 1997 CHTS vyjadřovala k jejich schvalování pro používání u jednotek PO. Po nabytí účinnosti zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, byl nastolen nový systém požadavků na výrobky.

Stěžejní pro oblast CHTS byla nařízení vlády č. 172/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů a č. 173/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, podle kterých je výrobce nebo dovozce povinen zajišťovat u autorizované osoby posouzení shody výrobku se základními požadavky na výrobky. Jsou to zvedací vaky, záchranná zařízení pro nouzový únik osob z výšek, žebříky, požární hadice, požární proudnice a požární armatury, požární hadice, hasicí přístroje pojízdné a přívěsné. Mezi další věcné prostředky PO, které mají stanovenou povinnost posouzení shody autorizovanou osobou patří zejména osobní ochranné prostředky, např. přilby, dýchací přístroje, ochranné oděvy pro hasiče, protichemické oděvy, pro použití v horkém prostředí, věcné prostředky PO chránící před pádem z výšky nebo do hloubky, prostředky pro dekontaminaci apod.

Pro některé věcné prostředky PO, k dosažení jejich kompatibility, jednotnosti provedení nebo zvýšených nároků na bezpečnost hasičů, bylo nutné stanovit jednotné technické podmínky, např. pro přilbu, dýchací přístroj, ochranný oděv, protichemický oděv. Z tohoto důvodu byla zpracována vyhláška č. 255/1999 Sb., o technických podmínkách věcných prostředků PO.

Vzhledem k tomu, že bylo nutné respektovat i požadavky technických předpisů Evropské unie (dále jen „EU“) v neharmonizované sféře, bylo nutno řešit národní odlišnosti týkající se technických podmínek výrobků tak, aby nebyly vytvořeny překážky volnému pohybu zboží. Bylo nutno najít takový mechanismus, který by zachoval již nastartované zvýšené požadavky na některé věcné prostředky PO, včetně zachování jejich kompatibility. Tuto povinnost nebylo možné přesunout na výrobce, kteří by pro potřeby požární ochrany vyráběli výrobky dle našich technických podmínek tak, aby byla zachována kompatibilita mezi jednotkami PO. Proto bylo vydáno nařízení vlády č. 352/2000 Sb., kterým se změnila mimo jiné i vyhláška č. 255/1999 Sb. Požadovaná povinnost byla převedena na stranu kupujícího tím, že splnění technických podmínek požadovaných vyhláškou č. 255/1999 Sb. je nutné pro zařazení výrobků do vybavení jednotek PO dle § 8 vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

V rámci spolupráce CHTS a Technického ústavu požární ochrany MV (dále jen „TÚPO“) byl řešen výzkumný úkol v oblasti ochranných oděvů s názvem „Alternativní řešení vývoje ochranného oděvu pro hasiče“. Jeho cílem bylo vyvinout alternativní oděv pro hasiče s takovou materiálovou sestavou, aby jako celek odpovídal požadavkům ČSN EN 469 s podstatně nižšími cenovými náklady, než je tomu u stávajících ochranných oděvů. Výsledkem úkolu je oděvní sestava, která je o 25 % levnější než běžně srovnatelné výrobky.

V rámci HZS ČR vznikala postupně potřeba provádění zásahů pod vodní hladinou, proto byla od roku 1995 věnována soustředěná pozornost také výcviku pro tyto zásahy, pro něž bylo třeba odborně a zejména zdravotně způsobilých příslušníků. K tomu organizovalo GŘ HZS ČR třikrát ročně výcvik ve vyhovujících lokalitách. V současné době je u HZS ČR odborně připravených 87 potápěčů.

Další činnost CHTS byla i v oblasti věcných prostředků pro práce ve výškách a nad volnými hloubkami. Vzhledem k potřebě změny systému v této oblasti byly v roce 2000 zahájeny práce na přípravě požadované změny. V současné době je problematika organizace

práce ve výškách a nad volnými hloubkami na GŘ HZS ČR začleněna do oddělení jednotek PO a odborné přípravy.

K důležitým oblastem patřila problematika hasiv. Zejména pak po požáru v Litvínově, kdy v následujících letech byly společně se Správou státních hmotných rezerv vytvářeny pohotovostní zásoby vybraných hasiv, u kterých ochraňovatelskou funkci plní HZS ČR, resp. vybrané HZS krajů.

Výzkumným úkolem TÚPO, který vyšel z potřeby GŘ HZS ČR, je „Výzkum efektivnosti vybraných hasiv“. Jeho cílem bylo zpracování přehledu významných kvalitativních parametrů vybraných hasiv s ohledem na jejich účinnost a doporučené intenzity dodávky na modelové ohně. Tento úkol byl v roce 2003 ukončen.

Na úrovni GŘ HZS ČR se nadále předpokládá, že oblast technické části CHTS a věcné prostředky PO obecně bude zabezpečovat odbor IZS a výkonu služby v působnosti náměstka generálního ředitele HZS ČR pro úsek IZS a operační řízení.

V oblasti nebezpečných látek byly zahájeny práce pro kvalitnější identifikaci látek, aktualizaci programového vybavení, dekontaminaci nebezpečných látek, jejich přepravu a likvidaci nebezpečných odpadů. Pro případ mimořádných událostí spojených s výskytem nebo zneužitím bojových chemických látek organizuje IOO Bohdaneč ve spolupráci s GŘ HZS ČR pro jednotky PO a pracovníky CHTS instrukčně metodické zaměstnání na téma: „Zásady zásahu v prostoru kontaminovaném bojovými chemickými látkami“.

Úkolem společně řešeným ve spolupráci s TÚPO je problematika provádění dekontaminace jednotkami PO. Cílem tohoto rozsáhlého úkolu je stanovit optimální metody dezaktivace, detoxikace a dezinfekce v rámci činnosti CHTS.

2.1.2. Chemicko-technická služba v rámci Hasičského záchranného sboru kraje

V posledních letech byla u HZS okresů (do konce roku 2002) v rámci směny zajišťována činnost CHTS hasiči chemiky a hasiči techniky CHTS. Při kontrolní činnosti GŘ HZS ČR bylo mnohdy zjištěno, že činnost CHTS je podceňována a zajišťována nedostatečným počtem odborně způsobilých pracovníků. Činnost v rámci CHTS je v některých současných územních odborech HZS krajů stále chápána jako „údržbářský servis“ věcných prostředků PO pro zásahovou jednotku. Z těchto důvodů a z důvodů chybějící požární techniky a některých věcných prostředků PO pro CHTS, zejména pak pro zásahy na nebezpečné látky, se nepodařilo vytvořit a ustavit chemiky v pravém slova smyslu, a tím připravit personál HZS ČR pro informační podporu velitele zásahu přímo na místě zásahu.

Odborná způsobilost příslušníků zařazených do CHTS je zajišťována příslušným kurzem CHTS. Pravidelná odborná příprava příslušníků HZS ČR zařazených v operačním řízení je v oblasti CHTS prováděna v jednotkách HZS krajů. Na základě poznatků ze zásahů a z kontrolní činnosti jsou GŘ HZS ČR zpracovávána a vydávána témata hlavního zaměření pravidelné odborné přípravy také v rámci CHTS. Pro vedoucí pracovníky na úseku CHTS jsou prováděna jedenkrát ročně instrukčně metodická zaměstnání.

Předpokladem je v rámci CHTS vytvořit u jednotek HZS krajů organizační, technické a personální podmínky k rozšíření její činnosti, např. zapojením HZS ČR do řešení problematiky plošných nákaz, zásahů na nebezpečné látky a zásahů při případných teroristických útocích s použitím zbraní hromadného ničení. S tím je úzce spjata i náročnost na doplnění a zavedení nových a dokonalejších prostředků CHTS. V konečném důsledku je to požadavek na vyšší odbornou úroveň a přípravu všech příslušníků, včetně zvýšení odborné

úrovně při obsluze a používání věcných prostředků PO. Bude také nutné odbornou přípravu v oblasti CHTS zaměřit ve zvýšené míře i na jiné funkce než jen na příslušníky zařazené v CHTS, např. velitele družstev, čet apod.

2.2. Ochrana obyvatelstva

Ochrana obyvatelstva při ohrožení chemickými, biologickými, radiologickými a jadernými zbraněmi, prostředky nebo látkami (dále jen „ZHN“) byla až do roku 1990 zabezpečována jako součást opatření v přípravě státu k obraně před následky války za použití zbraní hromadného ničení a od druhé poloviny 80. let i jako součást opatření při úniku nebezpečných látek v souvislosti s haváriemi v průmyslu. Ukončení studené války, minimalizování vzniku globální vojenské konfrontace a skutečnost, že nehrozí bezprostředně rozsáhlejší vojenský konflikt s použitím zbraní hromadného ničení, umožňuje i v této oblasti ochrany obyvatelstva změnit charakter připravovaných opatření.

Objektivně je však třeba reagovat na nové hrozby a rizika, která jsou charakterizována v bezpečnostní strategii České republiky. Hrozbu představují státy, nevládní skupiny a organizace, které nerespektují mezinárodní právo a pro které je válka, násilí a potlačování základních lidských práv a svobod prostředkem k prosazování jejich zájmů. Rozšiřuje se okruh subjektů, které mohou disponovat chemickými, biologickými, radiologickými a jadernými zbraněmi, prostředky nebo látkami, což v kombinaci s reálnou hrozbou terorismu představuje potenciální nebezpečí pro Českou republiku.

HZS ČR se podílí na funkci a organizaci RMS (dále jen „radiální monitorovací síť“) mobilními skupinami (dále jen „MS“) chemických laboratoří (dále jen „CHL“) HZS ČR. RMS řídí Státní úřad pro jadernou bezpečnost (dále jen „SÚJB“) podle zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů a vyhlášky č. 319/2002 Sb., o funkci a organizaci celostátní radiální monitorovací sítě. Činnost MS se řídí metodikou, která je součástí Smlouvy (č.j. PO-340/OOB-2004) o činnosti složek celostátní radiální monitorovací sítě v působnosti MV-GŘ HZS ČR uzavřenou s SÚJB.

MS HZS ČR byly technicky vybaveny tak, že jsou plně kompatibilní se skupinami Regionálních center SÚJB a jsou schopny plnit úkoly stanovené touto realizační smlouvou. K prohloubení praktických návyků jsou organizována v součinnosti s SÚJB instrukčně metodická zaměstnání s cílem prakticky ověřit činnosti při záchytu nebo nálezu ZIZ a za havarijního režimu. Do budoucna bude nutné sjednotit a doplnit jejich vybavení včetně osobních ochranných prostředků a odpovídajících vozidel a řešit jejich personální obsazení.

V místech zásahu s výskytem ZIZ ve smyslu vyhlášky č. 307/2002 Sb., o radiální ochraně, provádějí MS monitorování dávek, dávkových příkonů, aktivity radionuklidů a zjišťování povrchové kontaminace a ozáření osob.

Při řešení mimořádných událostí s výskytem nebezpečných látek jsou nezbytné rychlé a spolehlivé údaje o charakteru, rozsahu a kontaminaci ovzduší, terénu, techniky, objektů, osob, zvířat, vody a potravin. Tyto údaje jsou ze všech výchozích informací prvořadě nezbytné, neboť se od nich odvíjejí všechna další ochranná opatření. Na druhu a množství uniklé nebo záměrně použité nebezpečné látky závisí také rozhodnutí o včasné varování a informování obyvatelstva, postup poskytování první pomoci a lékařského ošetření zasaženým osobám, způsob ochrany obyvatelstva, režim života v kontaminovaném prostředí, dekontaminace atd.

Diametrálně odlišná situace může nastat v souvislosti s bioterorismem, kdy je získávání nezbytných informací složitější, neboť příznaky napadení se projevují se zpožděním, čímž hrozí roznesení patogenů na celé území republiky a rovněž tak detekci i identifikaci není možné provést okamžitě, což vyžaduje speciální vybavení a metody. Potřebné informace v tomto případě musí poskytnou jiná specializovaná složka. Nezastupitelnou roli má spolupráce HZS ČR v oblasti řešení mimořádných událostí s výskytem nebezpečných látek s ostatními ministerstvy a orgány státní správy, např. s SÚJB, orgány ochrany veřejného zdraví (hygienická služba. Tato spolupráce a zapojení těchto subjektů při řešení mimořádných událostí bude muset stále častěji vycházet ze vzájemných smluvních vztahů (dohod o spolupráci – pomoci), zejména proto, aby byla budována na zdůvodněných, předem promyšlených základech a v praxi zajišťovala rychlou, odbornou a účinnou pomoc. Těmito meziresortními vztahy by se po odborné stránce mělo zabývat i Národní koordinační a vyhodnocovací středisko ZHN.

Pro oblast ochrany obyvatelstva jsou hlavní úkoly stanoveny zejména v usnesení vlády č. 417 ze dne 22. dubna 2002 „Konceptce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015“.

V posledních dvou letech, zejména v souvislosti s hrozbou terorismu, vyvstaly úkoly v oblasti zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a při řešení krizových situací spojených s teroristickými útoky v ČR i v zahraničí. Tyto úkoly byly stanoveny v usnesení VCNP č. 161/2002, dále v Národním akčním plánu boje proti terorismu (aktuální znění pro rok 2004) přijatém usnesením vlády, v Konceptci výstavby profesionální armády České republiky, v Usnesení vlády č. 1039/2002 a č. 461/2003 Sb., k základnímu systému ochrany občanů před B-agens a toxiny. Začleněním České republiky do NATO a v souvislosti se vstupem do EU se staly aktuálními i otázky součinnosti s těmito organizacemi a se sousedícími státy v této oblasti.

2.2.1. Úkoly ochrany obyvatelstva v rámci generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

V současné době plnění úkolů spojených s ochranou obyvatelstva ČR koordinuje odbor ochrany obyvatelstva GŘ HZS ČR. Jeho oddělení technického zabezpečení plní odborné úkoly zejména v oblasti vyhodnocování radiační, chemické a biologické situace, spolupracuje s ostatními zainteresovanými resorty na stanovení režimů života a činnosti obyvatelstva v kontaminovaných prostorech, v požadavcích na technické vybavení zařízení civilní ochrany prostředky k monitorování, dekontaminaci a individuální ochrany. Oddělení technického zabezpečení zpracovalo v průběhu roku 2003 dokumenty a zabezpečilo činnost ad hoc pracovní skupiny VCNP k řešení problematiky zjišťování, předávání a vyhodnocování údajů o radiační, chemické a biologické situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a při mimořádných událostech spojených s teroristickými útoky.

Mezi GŘ HZS ČR a Státním úřadem pro jadernou bezpečnost byly uzavřeny součinnostní dohody:

- o vzájemné spolupráci,
- o zabezpečení předávání a přijímání informací v případě vzniku mimořádné události důležité z hlediska jaderné bezpečnosti a radiační ochrany na území České republiky a v zahraničí a o zabezpečení provozu Národního bodu varování České republiky operačním a informačním střediskem GŘ HZS ČR,
- k řešení problematiky chemických a biologických látek,
- k zabezpečení úkolů monitorování,

- o vzájemné spolupráci mezi Institutem ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč (dále jen „IOO Bohdaneč“) a Státním ústavem jaderné, chemické a biologické ochrany (dále jen „SÚJCHBO“).

K procvičení odborné problematiky ve vyhodnocování radiační a chemické situace a v předávání zpráv je každoročně organizovaná národní i mezinárodní část cvičení INTEX, které připravuje a zabezpečuje společně s IOO Bohdaneč oddělení technického zabezpečení.

Oddělení technického zabezpečení připravilo a zabezpečilo ve spolupráci s SÚJB pro MS CHL HZS ČR v součinnosti s MS Regionálních center SÚJB, Policie ČR a Celní správy ČR v roce 2003 dvě instrukčně metodická zaměstnání s námětem nálezu ZIZ a činnosti při radiační havárii na jaderných zařízeních. Tato instrukčně metodická zaměstnání bude nutno i pro budoucnost směřovat k zajištění připravenosti MS a k plnění úkolů RMS.

V souladu s „Konceptí ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015“ (schválené usnesením vlády č. 417 ze dne 22. dubna 2002) bude oddělením technického zabezpečení OOB vypracována metodika dekontaminace obyvatelstva ve stacionárních zařízeních.

2.2.2. Úkoly ochrany obyvatelstva v rámci Hasičského záchranného sboru kraje

HZS kraje v rámci svěřené působnosti na úseku ochrany obyvatelstva plní úkoly podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a podle Koncepte ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015. Jedná se o zabezpečení včasného varování a informování obyvatelstva a organizaci zjišťování a označování nebezpečných oblastí a provádění dekontaminace ve stacionárních zařízeních.

2.3. Východiska k tvorbě nové koncepce chemické služby na základě současného stavu v oblasti chemicko-technické služby a ochrany obyvatelstva

Jak je již konstatováno v úvodu, CHTS udržuje provozuschopnost celé řady věcných prostředků PO (např. požární hadice, přenosné žebříky, hasicí přístroje, záchranná zařízení, přenosné věcné prostředky PO pro zásahy, armatury), které svým charakterem použití přímo nesouvisí s vlastní činností CHTS. Bude tedy v krátké době nutné vyřešit, kam tuto část současné CHTS u HZS krajů začlenit.

Z dnešní CHTS se předpokládá vyčlenit a do CHS nezařazovat:

- **potápěčskou činnost** u jednotek PO, která bude podrobena celkové analýze potřebnosti z hlediska jejího plošného rozmístění a z potřeb při záchranných pracích prováděných jednotkami. Nadále se však předpokládá, že CHS bude technicky zabezpečovat a udržovat prostředky pro potápění.
- **udržování vybraných prostředků** v jednotkách PO, které svým charakterem nemají přímý vztah k nebezpečným látkám nebo tlakovým zařízením, např. žebříky, požární hadice, čluny apod. Tyto věcné prostředky PO budou přeřazeny do technické služby. Zjednoduší se tím i přístup k tvorbě vnitřních předpisů CHS i transparentnost uvedené služby.

Návrh koncepce si v těchto souvislostech klade za cíl navrhnout reakci na zvýšený rozsah činnosti **chemické služby** zaměřené především na problematiku nebezpečných látek; definuje nebo upřesňuje nové i již realizované úkoly na úseku jednotek PO, ochrany obyvatelstva ve vztahu k řešení mimořádných událostí a ve vztahu k funkci HZS ČR jako

organického celku. V tomto pojetí CHS **jde o průřezovou oblast činnosti HZS ČR**, která bude v rámci HZS ČR řešena na úseku IZS a na úseku prevence a plánování (viz schéma v příloze č. 2).

V koncepci se předpokládá navrhnout úkoly a vytyčit hlavní cíle CHS na všech úrovních řízení, organizační strukturu, požadavky na činnost HZS ČR při mimořádné události, opatření k ochraně jednotek PO a obyvatelstva před nebezpečnými látkami, spolupráci s ostatními orgány a organizacemi na tomto úseku, předpoklady a požadavky na personál i rozsah vybavení prostředky pro plnění těchto úkolů.

Termíny k naplnění předpokládaných záměrů jsou navrhovány k okamžitému řešení (r. 2005), v krátkodobém horizontu (2 – 3 roky), střednědobém horizontu (3 – 5 let) a dlouhodobém horizontu (5 – 10 let).

Současně s navrženými záměry je předkládán odhad finančních požadavků v předpokládaných časových horizontech.

3. Koncepce chemické služby při řešení mimořádných událostí s výskytem nebezpečných látek

3.1. Chemická služba a záchranné a likvidační práce

3.1.1. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

Úkoly CHS bude plnit odbor IZS a výkonu služby v rámci oddělení chemické, technické a strojní služby a oddělení jednotek PO.

Plnění úkolů CHS se navrhuje tak, aby byly zabezpečovány zejména úkoly stanovené Ministerstvu vnitra a HZS krajů, zákonem č. 239/2000 Sb., zákonem č. 240/2000 Sb. a vyhláškou č. 247/2001 Sb., zejména v souvislosti s činnostmi souvisejícími s přípravou a řešením mimořádných událostí s výskytem nebezpečných látek a ochrany obyvatel a které vyplývají z aktuální problematiky (např. terorismus, havárie jaderných zařízení).

Z úrovně GŘ HZS ČR se v CHS budou zajišťovat následující úkoly:

- zpracovávat komplexní programy a metodické pokyny pro činnost jednotek PO v rámci CHS, ochrany osob v místě zásahu,
- zpracovávat podklady pro typové činnosti složek IZS pro zásahy na nebezpečné látky,
- navrhopvat další opatření na ochranu obyvatelstva před účinky nebezpečných látek a další opatření související s ochranou života, zdraví, majetku a životního prostředí při mimořádných událostech s výskytem nebezpečných látek, tzn. taktického řízení na místě zásahu,
- řídit po odborné stránce činnost CHS v jednotkách HZS krajů,
- soustřeďovat a vyhodnocovat informace potřebné pro zásahy jednotek PO na nebezpečné látky,
- soustřeďovat a vyhodnocovat informace potřebné pro ochranu osob před účinky nebezpečných látek v místě zásahu,
- sledovat vývoj nových technických prostředků a zpracovávat jejich technické podmínky pro detekci, dekontaminaci a zásahovou činnost a posuzovat možnost jejich zavedení u jednotek PO,
- metodicky usměrňovat HZS krajů při vytváření podmínek pro zařazování jednotek PO a jejich vybavování pro řešení zásahů na nebezpečné látky a pro ochranu obyvatelstva,
- vytvářet podmínky pro vybavování chemických laboratoří (dále jen „CHL“) HZS ČR prostředky a přístroji k detekci, identifikaci, kvalitativnímu a kvantitativnímu stanovení nebezpečných látek,
- organizovat odborné kurzy, instrukčně metodická zaměstnání, semináře a další odborná zaměstnání pro přípravu jednotek PO a CHL HZS ČR, zaměřená na řešení mimořádných událostí s výskytem nebezpečných látek,
- zpracovávat vzdělávací programy k přípravě složek IZS pro řešení teroristických útoků, zvláště s použitím zbraní hromadného ničení,
- metodicky usměrňovat činnosti jednotek PO v oblasti provozuschopnosti věcných prostředků PO, zejména prostředků pro práci s nebezpečnými látkami, pro detekci a dekontaminaci, dále hasiv, záchranných pneumatických a vyprošťovacích prostředků, prostředků pro práci pod hladinou, osobních ochranných prostředků a v poskytování odborné podpory při zásahu jednotek PO v prostředí nebezpečných látek na místě zásahu a pro ochranu obyvatel,

- spolupracovat s ostatními orgány státní správy a jinými organizacemi, např. s SÚJB, orgány ochrany veřejného zdraví (hygienickou službou), zpr. AČR, dalšími složkami IZS apod.

3.1.2. Hasičské záchranné sbory kraje

Činnost CHS bude nadále vycházet z následujících požadavků kladených na tuto službu v rámci úseku IZS a oddělení služeb:

a) v organizačním řízení:

- udržovat provozuschopnost věcných prostředků PO, jejichž přehled bude nutné upravit v Řádu CHS, a to celou oblast prostředků pro práci s nebezpečnými látkami, pro detekci a dekontaminaci, dále hasiv, sorbentů, záchranných pneumatických a vyprošťovacích prostředků, prostředků pro práci pod vodní hladinou a osobních ochranných prostředků,
- udržovat v aktuálním stavu odbornou a informační podporu při zásahu jednotek PO v prostředí nebezpečných látek a pro ochranu obyvatel,
- podle zpracovaných typových činností a plánů se podílet na nácviu jednotek PO a složek IZS pro zásahy na nebezpečné látky, včetně návrhu opatření pro ochranu osob v místě zásahu před nežádoucími účinky těchto látek,
- řídit po odborné stránce činnost CHS v jednotkách PO v rámci své územní působnosti,
- soustřeďovat a vyhodnocovat informace potřebné pro zásahy jednotek PO na nebezpečné látky a pro ochranu osob v místě zásahu před jejich účinky,
- vytvářet podmínky pro vybavování jednotek PO pro řešení zásahů na nebezpečné látky,
- vybavit vybrané stanice stacionárními detekčními přístroji na nebezpečné látky,
- provádět odbornou přípravu jednotek PO pro řešení mimořádných událostí s výskytem nebezpečných látek a jejich spolupráci s ostatními složkami IZS,

b) v operačním řízení:

podílet se odborně na:

- záchranných a likvidačních pracích při mimořádných událostech s výskytem nebezpečných látek,
- detekci nebezpečných látek,
- označování a vytyčování oblastí s výskytem nebezpečných látek na místě zásahu,
- poskytování odborné pomoci veliteli zásahu při mimořádných událostech s výskytem nebezpečných látek,
- odborném dohledu a podílu na činnosti jednotek PO a ostatních složek IZS v kontaminovaném prostředí,
- dekontaminaci hasičů a věcných prostředků PO, na dekontaminaci zasažených osob v místě zásahu, na dekontaminaci zasahujících složek IZS, majetku nebo životního prostředí mobilními prostředky,
- provádění činností při záchranných pracích pod vodou a na vodě do doby, než bude tato činnost vyjmuta z CHS.

V personální oblasti v úrovni HZS kraje budou plněním úkolů CHS pověřeni alespoň 2 pracovníci v rámci příslušného oddělení služeb. U územních odborů je třeba začlenit CHS analogicky do úseku IZS a operačního řízení v rámci příslušného oddělení s minimálním obsazením 1 pracovníka na denní směně pro zajišťování úkolů CHS.

V této souvislosti bude perspektivní obsazování funkcí pro výkon CHS závislé na předurčenosti jednotky HZS kraje pro činnost spojenou se zásahy na nebezpečné látky, kde se předpokládá u stanic typu „S“ jeden pracovník nejméně se středoškolským vzděláním. U stanic typu „O“ se předpokládá jeden pracovník s vysokoškolským vzděláním a alespoň

jeden pracovník se středoškolským vzděláním. U obou těchto pracovníků se doporučuje vzdělání chemického směru, a to především tam, kde jsou významné stabilní zdroje a významné přepravní trasy nebezpečných látek.

V rámci systemizace se u HZS krajů nepředpokládá obsazení samostatných míst pracovníky s odborným zaměřením na biologické látky.

3.1.2.1. Předurčenost jednotek PO ve vazbě na zásahy na nebezpečné látky

V návaznosti na systém plošného rozmístění sil a prostředků, pro provádění zásahů na nebezpečné látky se předurčují jednotky PO podle předpokládané činnosti na místě zásahu, ochranných prostředků a technického vybavení do tří kategorií:

- 1) Základní „Z“, do které jsou převážně zařazeny stanice typu P a dále podle podmínek předurčenost stanoví HZS kraje u jednotek JPO II .
- 2) Střední „S“, do které jsou zařazeny stanice typu C, P4 a dále podle podmínek předurčenost stanoví HZS kraje u stanic typu P3 a jednotek JPO IV²⁾.
- 3) Opěrné „O“, do které jsou zařazeny vybrané stanice typu C.

V současné době existuje nepříznivá doba dojezdu stávajících CHL HZS ČR pro území Libereckého, Ústeckého a Jihočeského kraje. Pro řešení této nepříznivé situace se navrhuje, kromě předurčenosti jednotek PO podle předpokládané činnosti na místě zásahu a zabezpečení ochrannými prostředky a technickým vybavením pro opěrné body typu „O“ z hlediska zásahu na havárie nebezpečných látek, zřídít u HZS Ústeckého kraje a perspektivně také u HZS Jihočeského kraje výjezdové skupiny chemického průzkumu pro zásahy ve výše uvedených krajích. K těmto navrhovaným výjezdovým skupinám chemického průzkumu bude přiřazena již existující výjezdová skupina HZS hl.m. Prahy.

U HZS Ústeckého a HZS Jihočeského kraje se předpokládá vymezení činnosti výjezdové skupiny chemického průzkumu tak, jak je uvedeno v příloze č. 5 a současně dojde k částečné změně působnosti výjezdových skupin CHL HZS ČR.

K zabezpečení navrhovaného opatření bude nutné vytvořit u HZS Ústeckého a HZS Jihočeského kraje podmínky jak pro personální zajištění těchto výjezdových skupin, tak i jejich technické a materiální vybavení. Tyto podmínky bude třeba dopracovat i u HZS hl.m. Prahy. Z hlediska technického zabezpečení se bude jednat o speciální výjezdové vozidlo, jehož technické podmínky budou unifikovány GR HZS ČR.

Kromě uvedené předurčenosti stanic HZS ČR a jednotek JPO II na nebezpečné látky, bude třeba zohlednit i vybavení jednotek na havárie ropných látek, které jsou daleko nejčastějšími haváriemi.

Modifikace vybavení výše uvedených stanic musí umožňovat zásah i na ropné produkty na vodní hladině a na zemi, který má charakter záchranných prací. Ve vybavení se budou jednotky orientovat na jednoduché prostředky pro zachycování uniklých látek a budou využívat, tak jako dosud, zařízení povodí nebo významných přepravečů ropných látek - produktovody MERO a ČEPRO.

---

²⁾ JPO IV jsou jednotky HZS podniků

Předurčenost jednotek PO a jejich základní činnosti pro zásahy na nebezpečné látky

Charakteristika	Základní jednotka PO – Z	Střední jednotka PO - S	Opěrná jednotka PO - O
Stanice	P0+P1; 2x P1; P2; P3; P0+JPO II, JPO IV*)	C, P4, JPO IV*)	C3
Předpokládaná maximální doba nasazení	40 minut	80 minut	nad 60 minut
Dojezd jednotky PO	do 30 minut	do 40 minut	do 80 až 120 minut
Počet družstev o zmenšeném početním stavu	1+1	2	1+1
Použití jednotky PO	<ul style="list-style-type: none"> - samostatný zásah na malé havárie nebezpečné látky a lokální radiační události, - prvotní opatření u velkých havárií – stabilizace situace do příjezdu jednotky vyššího typu, 	<ul style="list-style-type: none"> - samostatný zásah na havárie, při kterých nepostačuje jednotka kategorie „Z“ - střídání nebo jištění hasičů zasahujících v nebezpečné zóně, skupin pro dekontaminaci 	<ul style="list-style-type: none"> - speciální činnosti u havárií, na které nepostačuje jednotka kategorie „S“, odběr vzorků zeminy, vzduchu, vody, potravin, apod. pro další analýzu, - práce s velkými objemy nebezpečné látky a při rozsáhlejších radiačních událostech, - monitorování šíření účinků události do příjezdu CHL
Detekce	<ul style="list-style-type: none"> - detekce výbušných koncentrací nebezpečných látek pomocí jednoduchých detektorů hořlavých plynů a par, včetně použití přepočítávacích koeficientů a využití křížové citlivosti, měření pH, - zjišťování základních ukazatelů reakce vody a kapalin (pH), - rozpoznání látek dle UN a Kemlerova kódu a dle základních označení obalů, - identifikace přítomnosti záření gama a vytyčení bezpečnostní zóny pro ozáření zářením gama, - měření dávkových příkonů v místě zásahu a určení možné doby pobytu v místě zásahu ve zvýšeném poli záření gama, - provedení prvotní dozimetrické kontroly (obdržených dávek a kontaminace) u zasahujících osob 	<p>Stejně jako u jednotky PO – Z a dále:</p> <ul style="list-style-type: none"> - detekce nebezpečných látek v územní působnosti jednotky jednoduchými detekčními prostředky: průkazníkové trubičky s vhodným nasavačem, testovací proužky (na chemickém principu), detektory hořlavých plynů a par (na fyzikálně chemickém principu), - rozpoznání označení obalů, příp. dalších kódových označení; základní databáze nebezpečných látek ve vozidle, - posouzení možnosti kontaminace RaL a vytyčení bezpečnostní zóny pro kontaminaci zářiči beta 	<p>Stejně jako u jednotky PO – S, a dále:</p> <ul style="list-style-type: none"> - detekce nebezpečných látek v územní působnosti jednotky PO pomocí detekčních trubiček a přístrojů s elektrochemickými čidly, - rozpoznání označení obalů i méně používaných, dalších označení nebezpečné látky; rozšířená databáze nebezpečných látek ve vozidle, - vytyčení nebezpečné zóny pro ozáření zářením gama, - vyhledávání míst kontaminace a vytyčení nebezpečných zón pro kontaminaci zářiči beta, - odhad možnosti výskytu zdroje záření alfa, neutronů nebo možnosti kontaminace RaL emitujícími záření alfa,

Dekontaminace Zasahujících hasičů, složek IZS	- nechráněné části těla bezprostředně po zásahu, - prostředků, včetně ochranných, po zásahu na místě zásahu, na základně, resp. na základně vyššího typu jednotky PO	Stejně jako u jednotky PO – Z , a dále: - ochranných prostředků při výstupu z nebezpečné zóny a při střídání zasahujících hasičů při zásahu, - hrubá dekontaminace technických prostředků při střídání a po ukončení zásahových prací, pokud musí opustit nebezpečnou zónu, - v případě zásahu na RaL při výstupu z bezpečnostní zóny	Stejně jako u jednotky PO – S , a dále: - dekontaminační pracoviště, vč. výroby teplé vody, do příjezdu speciální složky (ZVZ AČR, firmy)
Dekontaminace Obyvatelstva	- při opuštění nebo po evakuaci osob z nebezpečné zóny, pokud neprováděla jednotka zásah, - v případě zásahu na RaL při výstupu z bezpečnostní zóny	Stejně jako u jednotky PO – Z , a dále: - po ukončení vlastní dekontaminace, provést dekontaminaci omezeného počtu osob, které opustily nebezpečnou zónu	Stejně jako u jednotky PO – S , a dále: - provést u nepředurčených jednotek PO dekontaminaci max. do 10 osob, u předurčených 100 osob/hod., které opustily nebezpečnou zónu
Technika	- základní CAS doplněná o speciální prostředky pro provedení předpokládaných prací	- základní CAS doplněná o speciální prostředky pro osobní ochranu hasičů, - TA - L 1 CH, resp. kontejner; v odůvodněných případech TA – M 1 CH, - PPLA, resp. kontejner	Stejně jako u jednotky PO – S , a dále: - TA – S 1 CH (místo TA – L 1 CH), resp. kontejner, - dekontaminační kontejner, u předurčených jednotek PO souprava SDO
Personál zajišťující úkoly CHS	- 2 příslušníci na směnu – obsluha základních přístrojů, absolvování základního kurzu nebezpečné látky, - příslušníci zabezpečující i funkci plniče tlakových lahví u stanic typu P0, P1, P2, P3 - obsluha doporučených typů kompresorů na doplňování (dle výjezdů, vzdálenosti od stanice typu C)	- 3 příslušníci na směnu, z toho 1 chemik a 2 technici (+ 1 denní pracovník CHS), - chemici + denní pracovník – rozšířený kurz na nebezpečné látky, - minimálně jeden pracovník s min. se středoškolským odborným vzděláním chemického směru	- 5 příslušníků na směnu, z toho 2 chemici a 3 technici (+ 1 člen stálého štábu), - chemici rozšířený kurz na nebezpečné látky, z toho se předpokládá minimálně 1 pracovník se středoškolským vzděláním chemického směru, - stálý člen štábu s vysokoškolským odborným vzděláním chemického směru, - rozšířený kurz na nebezpečné látky

3.1.2.2. Předpokládané činnosti jednotek PO u zásahů v rámci chemické služby

a) Detekce látek

Vybavení detekčními přístroji poprvé legislativně upravuje vyhláška č. 49/2003 Sb., o technických podmínkách požární techniky, která určuje povinnost vybavit některé nové požární automobily detektorem výbušné koncentrace par a plynů kalibrovaný na metan. Plošné vybavení detektorem určuje až vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany (příloha č. 6 vyhlášky), která stanovuje dle typu stanice počty prostředků pro detekci plynů a nebezpečných látek. Na základě tohoto rozdělení je pro jednotky typu „Z“ stanovena minimální podmínka: detektor výbušné koncentrace plynů a par, kalibrovaný na metan a prostředek pro detekci radioaktivního záření.

Podle působnosti hasebního obvodu stanic bude nutné také vytipovat toxické látky, které se na tomto území ve velkém množství vyskytují a jejichž detekci je nutné provádět. Za tímto účelem vybavit požární stanice od stupně „Z“ minimálně detekčními trubičkami na vybrané látky a kompatibilními nasavači.

Protože u jednotek stanic typu P0 a P1 nebude pracovník CHS, úroveň základní obsluhy musí ovládat velitel družstva.

Vzhledem k tomu, že pro jednotky předurčené pro zásahy na nebezpečné látky typu „S“ a „O“ není blíže specifikována minimální úroveň schopnosti detekovat nebezpečnou látku, je třeba tuto úroveň stanovit v rozsahu kvalitativní analýzy v místě zásahu s následným odběrem vzorků neznámé nebezpečné látky k laboratornímu zpracování. Protože na trhu je větší množství odpovídajících detektorů, jejichž obsluha je na různé úrovni, bude nutné postupně sjednotit typově požadované detektory. Tímto opatřením bude zajištěna možnost jednotného výcviku s detektory, možnost jednotných výstupů při využívání křížové citlivosti čidel a větší jistota při zajištění servisu i jednotné zabezpečení kalibrace čidel s využitím kapacit Opravárenského závodu Olomouc.

V případě podezření na únik nebezpečné látky ve vztahu k ochraně obyvatelstva, bude třeba připravit po odborné stránce příslušníky zařazené do CHS. Za tímto účelem připravit specializační kurz.

Jednotky HZS ČR provádějí detekci ionizujícího záření pro potřebu zásahu (pro ochranu příslušníků a pro ochranu obyvatelstva). K tomu jsou vybaveny především radiometry typu DC-3E-98 (*radiometr určený k měření dávkového příkonu záření gama, ke zjišťování záření beta a k měření plošné aktivity povrchů kontaminovaných radioaktivními látkami*); ve vybavení těchto jednotek však chybí jednoduché indikátory přítomnosti ionizujícího záření a osobní dozimetry pro vlastní ochranu hasičů. Jednotky PO podle zákona 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů (§ 46, odst. 1c)), podle vyhlášky č.319/2002 Sb., o funkci a organizaci celostátní radiační monitorovací sítě (§ 4, odst. 1, 3a) a 5) nejsou dosud vedeny jako součást RMS. Svoji činností však napomáhají systému RMS jako zdroj prvotní informace o vzniku události s výskytem ZIZ a do budoucna mohou být na základě smlouvy v dílčích činnostech, které odpovídají jejich základním úkolům ze zákona o požární ochraně součástí RMS.

b) Identifikace látek

U příslušníků prohloubit znalosti v používání jednoduchých detekčních prostředků (např. nasavače, detekční trubičky) a souprav detekčních trubiček chemického průkazníku CHP-71 pro detekci, charakterizaci a semikvantitativní stanovení nebezpečných látek. Do

budoucná bude nutné přijmout opatření k obměně uvedeného přístroje. Jako nadstandardní forma pro identifikaci nebezpečných látek může být stanice typu „O“ vybavena přenosným spektrometrem nebo jiným analyzátozem. V dalším pravidelně prohlubovat praktické návyky v ovládání dozimetrických přístrojů DC-3E-98. Do budoucna bude nutné přijmout opatření k obměně i těchto přístrojů a k zabezpečení příslušníků jednotek elektronickými dozimetry.

V případě podezření nebo nálezu chemických zbraní nebo vysoce nebezpečných chemických látek podléhajících režimu zákona č. 249/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní, nebo v případě, kdy bylo zjištěno, že se jedná o radiální událost podle zákona č. 18/1997 Sb., vždy neprodleně informovat Styčné místo SÚJB a spolupracovat u zásahu s Regionálními centry SÚJB, SÚJCHBO, které jsou odborně připraveny, technicky vybaveny a jsou schopny tyto látky likvidovat. Spolupracovat také ve výše uvedených otázkách s CHL HZS ČR. V případech podezření na výskyt B-agens, zabezpečí jednotka PO ve spolupráci s orgány ochrany veřejného zdraví odběr vzorků a další činnosti spojené s jejich doručením do specializované biologické laboratoře (typu BL-III, BL-IV) SÚJCHBO, která tyto látky identifikuje.

Pro odběr vzorků při nálezu podezřelých zásilek nebo jiného podezřelého materiálu bude nutné vybavit určené jednotky HZS krajů vhodnými odběrovými soupravami a speciálními nádobami na jejich přepravu.

c) Informační podpora veliteli zásahu

Odborná úroveň hasičů zařazených na úseku CHS dosud nedává předpoklady k vyhodnocování naměřených údajů pro kvalitní informace týkající se:

- vymezení nebezpečných oblastí a zón, návrhu na postup provádění likvidačních prací,
- osobních ochranných pracovních prostředků, určení spec. věcných prostředků PO,
- stanovení opatření z hlediska ochrany obyvatelstva, režimu života v kontaminovaném prostředí,
- znalosti pro předpověď postupu a rozšíření kontaminovaného prostředí,
- znalostí z hlediska odolnosti věcných prostředků PO, materiálů a obalů pro nakládání s nebezpečnými látkami.

Předpokládá se stanovit tuto úroveň znalostí pro funkce chemik, které budou vytvořeny u jednotek předurčených pro zásahy na nebezpečné látky typu „S“ a „O“. Za tím účelem je nutné zpracovat systém zvýšení kvalifikačních předpokladů a odborné způsobilosti pro funkce chemik. Vzhledem k tomu, že se bude jednat o úkol dlouhodobý, bude třeba vytvořit nejdříve soubor specializačních kurzů pro chemiky do doby jejich zvýšení odborné kvalifikace.

Pro správné rozhodování velitele zásahu se předpokládá využívání databází nebezpečných látek a dalších SW produktů a informačních zdrojů u jednotek typu „O“ a jejich provázanost na používané technologie, prostředky a programové vybavení. Důležitým úkolem je i možnost zasílání těchto informací veliteli zásahu např. pomocí SMS zpráv, využití informačního systému v rámci TRINS, informačního systému GPS, včetně vybavení vozidla jednotky typu „O“ notebookem se stejnými databázemi, popř. využívání dalších technologií ve smyslu technického rozvoje.

d) Práce v kontaminovaném prostředí

Při činnosti v kontaminovaném prostředí pracují hasiči na povrchu, na vodní hladině i pod vodní hladinou. Ne pro každou činnost jsou charakteristické ochranné prostředky, chránící dostatečně zdraví zasahujícího příslušníka. Při těchto zásazích musí nastoupit

informační podpora veliteli zásahu, kterou poskytuje odborník CHS, např. na základě detekce kontaminantu a dalších odborných znalostí. V případě pochybností spolupracuje se stanicí HZS kraje vyššího typu předurčenou pro zásahy v kontaminovaném prostředí.

Pro zvýšení bezpečnosti práce v kontaminovaném prostředí a ke zvýšení její efektivity bude nutné zaměřit výcvik jednotek PO na řešení krizových situací při používání dýchací techniky a protichemických ochranných oděvů, zejména na možnosti využívání druhého vývodu, resp. řešit používání alternativní náhrady zdroje dýchacího média.

V případě kontaminace nebezpečnou látkou, je třeba provést odběr vzorků prostředí a v CHL HZS ČR jejich analýzu. Pro zvládnutí postupů odběrů vzorků zpracovat a provést v CHL HZS ČR specializační kurz.

Při rozsáhlých kontaminacích budou kromě jednotek PO spolupracovat odbory IZS a OOB s orgány ochrany veřejného zdraví – hygienickou službou a s ZVZ AČR, ve kterých působí odborní pracovníci. Pozornost bude nutné věnovat i otázce zavlečené kontaminace. V běžných podmínkách připadá v úvahu zejména kontaminace toxickými látkami. S uvedeným druhem kontaminace se lze setkat zejména v požárních automobilech, a to v kabinách mužstva a v nadstavbách. Následně pak tento stav může na stanicích vyvolávat intoxikaci hasičů. V této problematice se předpokládá spolupráce s CHL, které mohou zabezpečit kontrolu zbytkové kontaminace, s IOO Bohdaneč a s TÚPO. Očekávaným výstupem bude stanovení metodiky pro omezení druhotné (zavlečené) kontaminace.

e) Dekontaminace

Dekontaminace byla GŘ HZS ČR komplexně řešena naposledy v roce 1993. Vývoj v této oblasti v posledních letech přinesl celou řadu nových poznatků, metod a postupů. Bohužel řada metod nebere zřetel na životní prostředí, neboť jsou připraveny pro použití především v armádě při vojenských operacích. Proto v oblasti ochrany životního prostředí, zejména v oblasti dekontaminace existuje celá řada úkolů a nejasných výstupů, které musí GŘ HZS ČR ve spolupráci se specializovanými ústavy a IOO Bohdaneč řešit.

Dekontaminace v místech ohniskových nákaz nebo dlouhodobé kontaminace toxickými, biologickými či radioaktivními látkami, vyžaduje obsáhlou přípravu, spolupráci a ověřování dekontaminačních postupů.

Zvláštní pozornost bude nutné věnovat dekontaminaci zasažených osob – obyvatelstva, zejména pokud se bude jednat o tzv. hromadnou dekontaminaci. Dosavadní odborné práce se zabývaly především dekontaminací zasahujících složek včetně armád. V současných podmínkách hrozby terorizmu lze předpokládat útoky na obyvatelstvo s nutností následné dekontaminace, kterou bude třeba provádět před zdravotním ošetřením zasažených osob (kromě dekontaminace radioaktivních látek). Problém spočívá v tom, že dekontaminace obyvatelstva musí být provedena bezprostředně po opuštění nebo záchraně osob z nebezpečné zóny jednotkami PO, jejichž kapacitní možnosti nejsou na tyto práce dostačující.

Očekávaným výstupem je stanovení metod a postupů řešení dekontaminace prováděné jednotkou PO. Současně s tím bude nezbytné postupně vybavit vybrané jednotky typu „O“ těmito pracovišti, přičemž se při jejich vybavování předpokládá spolupráce také se SÚJB.

Dekontaminace prováděná jednotkami PO bude doplňována zařízeními CO, která budou připravena pro dekontaminaci obyvatelstva ve stacionárních zařízeních v souladu s havarijními plány a potřebami obcí nebo podniků.

3.1.2.3. Cílový stav požadavků na řešení úkolů jednotkami požární ochrany při mimořádných událostech s výskytem nebezpečných látek

Druh jednotky PO	Požadavek na řešení úkolů při mimořádných událostech	
	<i>Při úniku chemických a bojových otravných látek</i>	<i>Při úniku radioaktivních látek</i>
Základní jednotka PO „Z“	<p>Jednotka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokáže rozpoznat, kdy při mimořádné události uniká nebezpečná látka, únik nebezpečné látky umí určit z bezpečné vzdálenosti na základě vnějších znaků a projevů havárie, speciálních obalů při skladování a přepravě a jejich označení, - dokáže prostřednictvím komunikace s operačním střediskem podle havarijního plánu, přepravní dokumentace, UN-čísla apod. posoudit nebezpečnost látky pro zasahující jednotky i obyvatelstvo, - má k dispozici a umí používat jednoduché detekční prostředky na základní detekci výbušných koncentrací par a plynů, na detekci nebezpečných látek a terénní prostředky pro stanovení pH, s nimiž je v zásahovém obvodu nakládáno (výroba, skladování, zpracování apod.), a prostředky na jednoduchou detekci bojových chemických (otravných) látek, - má osvojeny metody, postupy a prostředky pro provedení zásahu malé mimořádné události na nebezpečné látky dle svého předurčení, je schopna provést prvotní opatření u velkých mimořádných událostí, s cílem stabilizovat situaci do příjezdu jednotky vyššího typu („S“ nebo „O“); - má osvojeny základní metody, postupy a prostředky pro odběr vzorků prostředí k vyšetření přítomnosti nebezpečné látky, - má osvojeny metody, postupy a prostředky pro vlastní dekontaminaci hasičů, ochranných a věcných prostředků PO po zásahu a pro dekontaminaci osob, pokud jednotka neprováděla zásah 	<p>Jednotka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokáže pomocí indikátoru přítomnosti ionizujícího záření a vnějších znaků (informace, značení, havarijní plán apod.) rozpoznat radiační událost, při níž může dojít k ozáření nebo k povrchové kontaminaci osob, - v případě jakékoliv radiační události okamžitě předá zprávu prostřednictvím operačního střediska styčnému místu SÚJB, - každý určený zásahový požární automobil je vybaven jedním indikátorem přítomnosti ionizujícího záření gama, alespoň jedním osobním operativním dozimetrem a alespoň jedním radiometrem, - dokáže prostřednictvím komunikace s operačním střediskem podle havarijních plánů a řádů posoudit nebezpečnost ZIZ z hlediska radiační ochrany pro zasahující jednotky, - umí na základě provedeného radiačního průzkumu vytyčit bezpečnostní zónu pro ozáření zářením gama, změřit dávkový příkon v místě zásahu a z tabulek odečíst (určit) dobu pobytu a navrhnout dobu pobytu osob při zásahu v bezpečnostní zóně včetně jejich vybavení v souladu se zásadami radiační ochrany, - posoudí zda došlo ke kontaminaci radioaktivními látkami (dále jen „RaL“) a vytyčí bezpečnostní zónu pro kontaminaci RaL emitujícími záření beta, - provádí dozimetrickou kontrolu zasahujících osob z hlediska ozáření a kontaminace, - má osvojeny metody, postupy a prostředky pro provedení zásahu u lokální radiační události, je schopna provést prvotní opatření s cílem stabilizovat průběh mimořádné události do příjezdu jednotky vyššího typu („S“ nebo „O“), - má osvojeny metody, postupy a prostředky pro vlastní dekontaminaci hasičů, ochranných a věcných prostředků PO po zásahu na své stanici, příp. na stanici vyššího typu a pro dekontaminaci osob, pokud jednotka neprováděla zásah.

Druh jednotky PO	Požadavek na řešení úkolů při mimořádných událostech	
	<i>Při úniku chemických a bojových otravných látek</i>	<i>Při úniku radioaktivních látek</i>
Střední jednotka PO „S“	<p>Stejně jako u základní jednotky PO – Z, a dále:</p> <p>Jednotka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jednotka má osvojeny metody, postupy a prostředky pro provedení zásahu malé mimořádné události na nebezpečné látky dle svého předurčení, kdy nepostačuje jednotka typu „Z“, je schopna provést prvotní opatření u velkých mimořádných událostí, stabilizuje situaci do příjezdu jednotky vyššího typu („O“), - jednotka má osvojeny metody, postupy a prostředky pro úplnou dekontaminaci hasičů, ochranných prostředků PO při zásahu a při střídání u zásahu a hrubou dekontaminaci věcných prostředků PO při střídání a po opuštění nebezpečné zóny po zásahu a následnou dekontaminaci omezeného počtu osob, které opustily nebezpečnou zónu. 	<p>Stejně jako u základní jednotky PO – Z, a dále:</p> <p>Jednotka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umí vyhodnotit hlášení o radiační situaci získané od jednotky typu „Z“, v případě potřeby provede vlastní radiační průzkum v místě zásahu a posoudí účinnost provedených opatření, - výjezdový vůz jednotky je vybaven alespoň jedním indikátorem přítomnosti ionizujícího záření gama, třemi osobními operativními dozimetry a dvěma přístroji schopnými měřit záření gama a kontaminaci beta, - nestačí-li síly a prostředky nebo odbornost jednotky PO-S k provedení činností v místě radiačního zásahu, vyžaduje pomoc od jednotky PO-O nebo CHL HZS ČR (např. pomoc při vytyčování nebezpečné zóny pro případ potřeby většího počtu dozimetrů pro kontrolu ozáření a při regulaci pohybu zasahujících osob, k provedení dekontaminace apod.), - má osvojeny metody, postupy a prostředky pro provedení zásahu u lokální radiační události dle svého předurčení, je schopna provést prvotní opatření, stabilizuje průběh mimořádné události do příjezdu jednotky vyššího typu („O“), - má osvojeny metody, postupy a prostředky pro úplnou dekontaminaci hasičů, ochranných prostředků PO při zásahu a při střídání u zásahu a hrubou očistu věcných prostředků PO při střídání a po opuštění bezpečnostní zóny po zásahu a následnou dekontaminaci omezeného počtu osob, které opustily bezpečnostní zónu.

Druh jednotky PO	Požadavek na řešení úkolů při mimořádných událostech	
	<i>Při úniku chemických a bojových otravných látek</i>	<i>Při úniku radioaktivních látek</i>
Opěrná jednotka PO „O“	<p>Stejně jako u střední jednotka PO –S, a dále:</p> <p>Jednotka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokáže určit únik nebezpečné látky a posoudit nebezpečnost látky pro zasahující jednotky a obyvatelstvo, - má k dispozici a umí používat složitější detekční prostředky na detekci výbušných koncentrací par a plynů a nejvýznamnější toxické zplodiny hoření, speciální selektivní analyzátory zplodin hoření a na detekci bojových chemických (otravných) látek, - určuje hlavní účinky nebezpečných látek (výbušnost, hořlavost, nebezpečí inhalační intoxikace, silné oxidační schopnosti, žíravost aj.) v případě jejich havarijního úniku či při nálezů, - je schopna odebírat vzorky životního prostředí (vzduch, voda, zemina, potraviny, povrchy aj.) ke zjištění přítomnosti nebezpečné látky, - spolupracuje s výjezdovou skupinou CHL HZS ČR (orgány veřejného zdraví, životního prostředí apod.), organizuje monitorování úniku nebezpečné látky a označování nebezpečných oblastí, - ve spolupráci s operačním střediskem HZS kraje interpretuje naměřené hodnoty kontaminace do návrhů opatření k ochraně obyvatelstva a do modelů šíření plyných nebezpečných látek v ovzduší, na základě jejichž vyhodnocení předpovídá další postup kontaminované atmosféry a vyvozuje z nich závěry pro ochranu osob v místě zásahu, - má osvojeny metody, postupy a prostředky pro provedení zásahu na mimořádné události na nebezpečné látky velkého rozsahu, - na základě znalostí vlastností kontaminantů povrchů a materiálů organizuje provádění dekontaminace zasahujících hasičů, prostředků individuální ochrany, techniky, přístrojů a zařízení zasahujících složek IZS, - v případě úniku či nálezů neznámé látky a při haváriích doprovázených rozsáhlou kontaminací spolupracuje s výjezdovou skupinu CHL HZS ČR. 	<p>Stejně jako u střední jednotky PO – S, a dále:</p> <p>Jednotka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na základě průzkumu radiační situace dokáže vytýčit nebezpečné zóny pro ozáření zářením gama a pro kontaminaci RaL emitujícími záření beta - je schopna vyhledat a lokalizovat zdroj ionizujícího záření a z hlediska zásad radiační ochrany zhodnotit možnosti spojené s přerušením nebo se snížením ozáření osob v místě zásahu (např. uzavření zdroje do přepravního kontejneru, přemístění zdroje od místa zásahu, odstínění zdroje apod.), - je schopna provádět regulaci osob a dozimetrickou kontrolu dávek a kontaminace zasahujících osob; k tomu je vybavena alespoň jedním indikátorem přítomnosti ionizujícího záření gama, deseti osobními operativními dozimetry, čtyřmi radiometry a měřičem kontaminace alfa-beta; pro případ radiační havárie nebo teroristického útoku má nasmlouváno použití alespoň 50 ks diagnostických TLD dozimetrů pro výdej zasahujícím, - ve spolupráci s výjezdovou skupinou CHL HZS ČR je schopna vyhodnotit, zda se může jednat o radioaktivní látky emitující záření alfa nebo zdroje neutronů, - dokáže prostřednictvím komunikace s operačním střediskem na základě havarijních plánů a řádů a skutečné situace při zásahu posoudit nebezpečnost radioaktivního zdroje z hlediska možného ozáření a kontaminace zasahujících osob, - umí na základě provedeného radiačního průzkumu a zhodnocení možné kontaminace navrhnout vybavení zasahujících osob v bezpečnostní a nebezpečné zóně v souladu se zásadami radiační ochrany, - má osvojeny metody, postupy a prostředky pro provedení zásahu na radiační havárii dle svého předurčení, - má osvojeny metody, postupy a prostředky i pro následnou a hromadnou dekontaminaci do 10 osob, které opustily nebezpečnou zónu. Buduje vlastní dekontaminační pracoviště a vyžaduje pomoc speciálních složek (ZVZ AČR, smluvní firmy apod.), - po provedené dekontaminaci zajistí provedení zkoušek účinnosti dekontaminace na radioaktivní látky s využitím CHL HZS ČR, - v zóně havarijního plánování v okolí jaderných elektráren v případě radiační havárie plní úkoly stanovené vnějším havarijním plánem, zejména organizuje a zabezpečuje provoz míst dozimetrické kontroly na hranici zóny havarijního plánování (na uzávěrách) a na místech speciální očisty osob a techniky a

		v případě potřeby je schopna spolupracovat při provozu míst speciální čistoty osob a míst dekontaminace techniky a terénu, přičemž spolupracuje se speciálními složkami (ZVZ AČR, chemické vojsko apod.).
--	--	---

3.1.3. Chemické laboratoře Hasičského záchranného sboru České republiky

Odborná činnost CHL HZS ČR na místě zásahu bude zaměřena zejména na zabezpečení speciálních úkolů v oblasti chemického a radiačního průzkumu, dozimetrické, laboratorní chemické i radiologické kontroly, zjišťování kontaminace a účinnosti dekontaminace k zabezpečení ochrany zasahujících hasičů, složek IZS a obyvatelstva v případě mimořádných událostí s únikem nebezpečných látek (s výjimkou biologických agens), při teroristických útocích nebo při použití ZHN.

CHL HZS ČR ve stacionárních laboratořích a jejich výjezdové skupiny budou zajišťovat zejména následující činnosti:

- rychlou detekci, identifikaci, přesné analytické stanovení a rozborů chemických látek a bojových chemických látek,
- kvalitativní a kvantitativní analýzy odebraných vzorků životního prostředí emitujících záření gama, beta a alfa a identifikaci radioaktivních látek,
- zabezpečovat nezbytná radiační monitorování vedoucí k zajištění radiační ochrany osob v místě zásahu,
- plnit úkoly mobilních monitorovacích skupin RMS,
- na místě zásahu zjištěné údaje interpretovat do podkladů a návrhů protichemických a protiradiačních opatření pro rozhodovací proces velitele zásahu, příslušných orgánů nebo krizových štábů a pro ochranu obyvatelstva (nutnost evakuace, způsob ochrany apod.) a pro vytýčení nebezpečných oblastí se zvláštním režimem života a pro optimální postup dekontaminace zasahujících složek IZS i obyvatelstva a stanovením zbytkové kontaminace hodnotit účinnost dekontaminace,
- provádět expertní činnost pro potřeby CHS a ostatní spolupracující složky IZS,
- pro výkon státní správy, zejména při zjišťování příčin vzniku požárů, odebírat vzorky a provádět analýzu z hlediska jejich chemických vlastností,
- zvyšovat svoji odbornou úroveň v rámci instrukčně metodických zaměstnání,
- kontrolovat správnou laboratorní praxi v rámci okružních rozborů a mezilaboratorních porovnání,
- v určeném rozsahu zabezpečovat vzdělávání a výcvik v jednotkách HZS krajů spolupracovat při vypracovávání osnov odborných a profilačních kurzů,
- provádět výcvik a praktické školení určených příslušníků jednotek HZS krajů.
- provádět konzultační, poradenskou a informační činnost pro potřeby CHS v jednotkách HZS ČR, pro příslušná operační střediska a velitele zásahu,
- zabezpečit pohotovost specialistů pro potřeby mezinárodních skupin humanitární pomoci poskytované v rámci Úmluvy o zákazu chemických zbraní na základě dohody o spolupráci mezi GŘ HZS ČR a SÚJB,
- k získání povolení SÚJB pro nakládání se ZIZ zvláště důležitých z hlediska radiační ochrany.

Nadále se předpokládá začlenění CHL HZS krajů do úseku IZS a operačního řízení jako součást CHS. V dalším období bude třeba, aby jejich činnost byla více podpořena standardizovanou mobilní laboratoří umožňující provádět i odborné činnosti v místě zásahu.

Odborné vedení laboratorní praxe i odborná úroveň personálu CHL HZS ČR při tom bude v kompetenci IOO Bohdaneč, který při této činnosti bude usměrňován podle působnosti GŘ HZS ČR úsekem prevence a plánování a úsekem IZS a operačního řízení. Metodické usměrňování CHL HZS ČR zůstane v kompetenci GŘ HZS ČR.

3.1.3.1. Předurčenost chemických laboratoří

Každá CHL HZS ČR (dále jen „CHL“) nemůže provádět v plném rozsahu všechny činnosti, proto je třeba je diferencovat. Pro komplexní řešení této problematiky bude nutné zpracovat podrobnou analýzu stávajícího stavu CHL z hlediska jejich personálního obsazení a technického vybavení a navrhnout jejich specializaci nejen v oblasti vlastní laboratorní činnosti, ale i pro řešení mimořádných událostí jejich výjezdovými skupinami.

Z hlediska reálných potřeb a ekonomické náročnosti se nepředpokládá další zvyšování počtu CHL. Pro správnou laboratorní praxi, se zaměřením na vzdělávání bude nutné činnost stacionárních laboratoří rozdělit do dvou kategorií.

V návaznosti na činnost jednotek HZS krajů při provádění zásahů na nebezpečné látky předurčit výjezdové skupiny CHL podle jejich předpokládané doby výjezdu, její činnosti na místě zásahu, mobilního přístrojového vybavení, činnosti ve stacionárních laboratořích související se zásahem (působnost výjezdových skupin CHL je uvedena v příloze č. 4):

- a) Střední „S“ do které jsou navrženy CHL Třemošná, Frenštát p. Radhoštěm a Kamenice pro radiační účely; CHL Tišnov, Třemošná a Frenštát p. Radhoštěm pro chemické účely.
- b) Opěrná „O“ do které jsou navrženy CHL IOO Bohdaneč a Kamenice pro chemické účely a IOO Bohdaneč a Tišnov pro radiační účely .

Výjezdové skupiny CHL ve spolupráci s TÚPO budou provádět odběry vzorků pro potřeby zjišťování příčin požárů k provedení analýzy ve stacionární laboratoři.

Všechny CHL budou kromě toho spolupracovat na základě uzavřených dohod, zejména:

- s SÚJB při identifikaci a návrhu opatření při nálezech nebo teroristickém zneužití chemických zbraní, radioaktivních látek a ZIZ,
- s SÚJB, který je gestorem realizace Úmluvy o zákazu biologických zbraní v oblasti úkolů biologické ochrany,
- s celně technickými laboratořemi krajů v souladu se smlouvou uzavřenou mezi MF-GŘC a GŘ HZS ČR,
- se zástupci orgánů ochrany veřejného zdraví - hygienické služby ČR,
- IOO Bohdaneč s Ústavem radiační, chemické a biologické ochrany v oblasti řešení výzkumných úkolů na základě samostatně uzavřené dohody.

U všech CHL se předpokládá přijetí a naplňování systému jakosti v souladu s normou ČSN EN ISO/IEC 17025 a souvisejícími metodickými pokyny Českého institutu pro akreditaci s tím, že žádost o akreditaci podá pouze CHL IOO Bohdaneč. Metrolog a manažer jakosti této laboratoře budou metodicky řídit metrology a manažery jakosti ostatních CHL. Metrologickou funkci v oblasti RaL bude zabezpečovat Opravárenský závod Olomouc pro celý HZS ČR.

V souvislosti s účinky a řešením mimořádných událostí a ochrany obyvatelstva při ohrožení B-agens bude nutné vytvořit v rámci HZS ČR pro zabezpečování této problematiky vhodné podmínky. Pro její řešení se nejvíce jako vhodná pouze spolupráce s příslušnými orgány, ani vytvoření systemizovaného místa „biologa“ u každého HZS kraje. Za nejvhodnější řešení lze považovat vytvoření systemizovaného místa v IOO Bohdaneč pro nový úsek biologického pracoviště. Úkolem tohoto pracoviště bude zejména činnost v oblasti B-agens v úzké spolupráci a koordinaci se SÚJB, SÚJCHBO, Armádou ČR, orgány zdravotnické, hygienické, veterinární a rostlinolékařské služby, s Úřadem hlavního hygienika ČR a aplikace získaných poznatků, včetně výsledků odborné diskuse, seminářů a konferencí do podmínek činnosti HZS ČR v této oblasti.

Jednou z podmínek pro činnost úseku biologického pracoviště a jeho aplikace do praxe v rámci HZS ČR bude i vypracování analýzy, jakých úkolů se v dané oblasti může HZS ČR ujmout.

V oblasti financování CHL se předpokládá vypracovat jednotný systém pro zabezpečení nákladů na činnost výjezdových skupin CHL, činnost stacionárních laboratoří, odbornou přípravu a výcvik z hlediska jejich působení v rámci CHS při zásahové činnosti jednotek PO při mimořádných událostech s výskytem nebezpečné látky.

Předurčenost výjezdových skupin a specifikace chemických laboratoří HZS ČR

Charakteristika	Střední CHL – S	Opěrná CHL – O
Sídlo chemické laboratoře	Třemošná, Frenštát p. Radhoštěm a Tišnov -pro chemické účely Třemošná, Frenštát p. Radhoštěm a Kamenice - pro radiační účely	IOO Bohdaneč, Kamenice - pro chemické účely IOO Bohdaneč, Tišnov - pro radiační účely
Doba výjezdu Výjezdové skupiny	do 120 minut	do 120 minut
Dojezd výjezdové skupiny	Závisí na vzdálenosti sídla laboratoře od místa zásahu (až 2 - 2,5 hod)	Závisí na vzdálenosti sídla laboratoře od místa zásahu (až 2 - 2,5 hod)
Činnosti výjezdové skupiny při zásahu jednotek PO	<ul style="list-style-type: none"> - detekce a stanovení bojových chemických látek, - chemický průzkum a detekce nebezpečných látek v ovzduší, v půdě a vodě, - měření fyzikálních veličin jako pH, vodivosti indexu lomu, - detekce a semikvantitativní stanovení hořlavých par a plynů, známých látek a jejich směsí, - charakterizace neznámých pevných a kapalných kontaminantů včetně určení prioritního nebezpečného účinku látky pro zasahující jednotky a obyvatelstvo, - odběr vzorků látek a kontaminantů životního prostředí pro analýzu ve stacionární laboratoři, - odběr vzorků pro potřeby zjišťování příčin požárů v TÚPO, - zjišťování prvků meteorologické situace, - provádění radiačního průzkumu záření gama, beta, alfa a neutronů, - lokalizace a identifikace zdrojů ionizujícího záření a stanovení aktivity zdroje, - identifikace možného způsobu ozáření a kontaminace zasahujících osob včetně monitorování RaL v oblaku a na terénu, - návrh opatření veliteli zásahu pro zabezpečení radiační ochrany zasahujících osob a obyvatel, - u radiačních havárií zabezpečení a organizace dozimetrické kontroly obdržených dávek u zasahujících osob a zajištění kontinuálního monitoringu radiační situace v prostoru zásahu a na trasách přesunu přes zónu havarijního plánování JE, - provádění dozimetrické kontroly ozáření a kontaminace včetně organizace dozimetrické služby (výdej dozimetrů, sledování obdržených dávek, nastavování parametrů u dozimetrů a podávání návrhů na regulaci pohybu osob v rámci mimořádné radiační situace), - na místě zásahu interpretace zjištěných údajů do podkladů a návrhů 	<p>Stejná jako u střední CHL – S, a dále:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rychlá detekce, charakterizace, popř. identifikace neznámých nebezpečných látek různých skupenství, - provádění kvalitativní a kvantitativní analýzy vypadlých RaL metodou in-situ , - zpětný odhad obdržených dávek u zasahujících osob, které zasahovaly bez osobních dozimetrů, - převážení zdrojů ionizujícího záření na vyžádání

	<p>protichemických opatření a opatření k zabezpečení radiační ochrany pro rozhodovací proces velitele zásahu, příslušných orgánů nebo krizových štábů a pro ochranu obyvatelstva a pro vytyčení nebezpečné (případně bezpečnostní) zóny a zóny ohrožení,</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabezpečení činnosti mobilních monitorovacích skupin v rámci RMS ČR, - na vyžádání SÚJB dokumentování záchytu ZIZ, - manipulace se ZIZ za účelem snížení dávek u zasahujících osob, - lokalizace místa měření pomocí GPS 	
Mobilní přístrojové vybavení	<ul style="list-style-type: none"> - chemický průkazník, nasavače a detekční trubičky - přenosná laboratoř pro charakterizaci nebezpečných látek, - přístroj pro rychlou detekci a signalizaci BChL, - detektory, popř. analyzátory nebezpečných látek, - detektor hořlavých plynů a par, - přenosné přístroje pro měření základních fyzikálních veličin, - speciální vozidlo pro mobilní monitorovací skupinu, - meteorologická souprava, vytyčovací prostředky a informační tabule, - radiometry gama-beta, sonda na teleskopické tyči, osobní diagnostické, operativní dozimetry, indikátor ZIZ a radiometr pro měření neutronového záření, - spektrometr pro vyhledávání a identifikaci zdrojů záření gama se stojanem, - laserový měřič vzdálenosti, - měřič kontaminace alfa a beta záření, - souprava pro odběr a převoz vzorků, - vybavení pro interpretaci získaných dat a doporučení pro rozhodovací proces (notebook, Arcview 3.2 a vyšší, GIS HZS s podpůrnými rutinami, databáze látek, radionuklidů a ZIZ, tiskárna), - sada dozimetrů pro organizaci kontroly obdržených dávek při radiační havárii, - zařízení mobilních monitorovacích skupin pro pojezdová měření, 	<p>Stejně jako u střední CHL – S, a dále:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mobilní plynový FTIR analyzátor, - mobilní rentgenofluorescenční analyzátor, - mobilní plynový chromatograf s hmotnostním spektrometrem, - mobilní polovodičová gama spektrometrická trasa (CHL IOO Bohdaneč), - mobilní olověné stínění, - mobilní kontejner pro převoz zdroje ionizujícího záření, - stojan pro mobilní spektrometrickou trasu
Činnosti ve stacionární laboratoři související se zásahem	<ul style="list-style-type: none"> - identifikace a stanovení bojových chemických látek a neznámých nebezpečných látek ve vodě, zemině a ovzduší, - identifikace a stanovení těžkých kovů, - stanovení ropných látek ve vodě a zemině, - příprava vzorků k analýze a základní fyzikálně-chemické operace (např. extrakce, destilace, sorpce a desorpce aj.), - rutinní měření odebraných vzorků pomocí scintilační gamaspektrometrie. 	<p>Stejná jako u střední CHL - S, a dále:</p> <ul style="list-style-type: none"> - třídění a úprava odebraných vzorků, - provádění kvalitativní a kvantitativní analýzy odebraných vzorků životního prostředí emitujících záření gama, beta a alfa, - provádění analýzy vzorků pro zjišťování příčin vzniku požáru z hlediska jejich chemických vlastností
Přístrojové vybavení stacionární laboratoře	<ul style="list-style-type: none"> - pH/mV metr, refraktometr, konduktometr, - analyzátor těžkých kovů - fotometr, IR spektrometr, spektrofotometr UV/VIS, 	<p>Stejně jako u střední CHL – S, a dále:</p> <ul style="list-style-type: none"> - plynový chromatograf s hmotnostním spektrometrem, - instrumentální technika dle specializace laboratoře

	<ul style="list-style-type: none"> - plynové a kapalinové chromatografy, - radiometry a osobní dozimetry, - radonový monitor pro měření radonu v místnosti a celkové alfa aktivity, - měřič kontaminace osob v laboratoři, - scintilační gamaspektrometr v olověném stínění 	<ul style="list-style-type: none"> - polovodičová gama spektrometrická trasa (nutno inovovat), - alfa-beta automat, - alfa spektrometr
Kontrola správné laboratorní praxe	<ul style="list-style-type: none"> - manažer jakosti 	<ul style="list-style-type: none"> - metrolog (IOO Bohdaneč) a manažer jakosti
Výzkum, vzdělávání a speciální činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - provádění expertizní činnosti pro potřeby CHS (např. v oblasti dekontaminace), - provádění expertní činnosti pro ochranu obyvatelstva a pro ostatní spolupracující složky IZS, - v rámci zvyšování odborné úrovně provádění kruhových analýz, - podíl na zabezpečování vzdělávání, výcviku a cvičení pro potřeby CHS v jednotkách HZS krajů v oblasti detekce a ochrany před nebezpečnými látkami, - podíl na řešení výzkumných projektů podle zadání IOO Bohdaneč, - zabezpečování vzdělávání a výcviku obyvatelstva v oblasti ochrany před nebezpečnými látkami, - provádění konzultační, poradenské a informační činnosti pro HZS krajů a obyvatelstvo 	<p>Stejně jako u střední CHL – S, a dále:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabezpečování pohotovosti specialistů pro potřeby mezinárodních skupin humanitární pomoci, - zajištění speciální odborné přípravy a praktického výcviku členů mezinárodního SAR týmu, - příprava teoretických podkladů k B-agens pro řešení problematiky v rámci HZS ČR (IOO Bohdaneč), - řízení a řešení výzkumných projektů na úseku chemického a radiačního průzkumu, chemické a radiometrické laboratorní kontroly a rozvoje protichemických a protiradiačních opatření (IOO Bohdaneč)
Personální obsazení	<ul style="list-style-type: none"> - 1 vedoucí laboratoře - 2 VŠ chemici, 1 SŠ chemik-technik - 1 VŠ radiochemik, 2 SŠ radiochemici –technici 	<p>CHL Kamenice</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 vedoucí laboratoře, - 2 VŠ chemici, 2 SŠ chemici-technici, - 1 VŠ radiochemik, 2 SŠ radiochemici – technici <p>CHL Tišnov</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 vedoucí laboratoře - 2 VŠ chemici, 1 SŠ chemici-technici - 2 VŠ radiochemik, 2 SŠ radiochemici – technici <p>IOO Bohdaneč</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 VŠ vedoucí pracoviště protichemických opatření – chemik - 6 VŠ vědecký pracovník – chemik - 1 SŠ technický pracovník - 1 vedoucí pracoviště radiační ochrany a protibiologických opatření - 4 VŠ vědecký pracovník – fyzik, radiochemik - 1 VŠ vědecký pracovník – biolog-

3.1.3.2. Výzkumné a výcvikové zařízení IOO

Současný stav

Výzkumné a výcvikové zařízení je speciálním pracovištěm IOO Bohdaneč. Zařízení v současné době slouží HZS ČR k experimentálním pracím v oblasti chemického průzkumu, laboratorní kontroly, dekontaminace, rozvoje prostředků individuální ochrany, ověřování prostředků varování a vyrozumění, likvidace zdraví škodlivého materiálu a praktického výcviku v používání prostředků chemického průzkumu v rámci specializovaných kurzů.

V zařízení jsou vybudována riziková pracoviště (laboratoře, speciální zkušební hermetická komora, plocha pro dekontaminaci a prostor k provádění akustických zkoušek poplachových sirén) umožňující práci s vysoce toxickými chemickými látkami a s vysokými akustickými tlaky, schválená hygienikem Ministerstva vnitra.

Návrh na modernizaci výzkumného a výcvikového zařízení IOO

V souladu s požadavky na zajišťování výcviku jednotek HZS s reálnými nebezpečnými látkami je před HZS ČR postavena otázka modernizace výzkumného a výcvikového zařízení IOO.

Jsou následující alternativy modernizace tohoto zařízení:

- stávající zařízení modernizovat včetně vybudování ubytovací kapacity pro výcvik v rozsahu cca 40 osob,
- modernizovat jen výcvikové zařízení (cca 8 mil.Kč).

3.1.3.3. Návrh řešení situace v hl. m. Praze, Ústeckém, Libereckém a Jihočeském kraji

Zřídit výjezdovou skupinu pro Prahu u HZS hl.m. Prahy, která má svá specifika a kde je možnost teroristického útoku nebezpečnými látkami nejvyšší.

Zřídit výjezdovou skupinu na bázi HZS Ústeckého kraje. Tato výjezdová skupina by zlepšila možnost plnění úkolů regionálního charakteru v Libereckém kraji (zejména přeprava nebezpečných látek) a Ústeckém kraji (chemický průmysl a přeprava nebezpečných chemických látek).

Perspektivně připravit podmínky pro vytvoření obdobné výjezdové skupiny pro HZS Jihočeského kraje.

Vybavení výjezdových skupin bude nutno standardizovat.

3.2. Opatření na ochranu obyvatelstva v rámci chemické služby

3.2.1. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

Úkoly směřující k ochraně obyvatelstva v rámci CHS bude plnit odbor ochrany obyvatelstva (dále jen „OOB“) v úseku prevence a plánování, a to jak uvnitř HZS ČR ve vztahu k plnění vlastních úkolů, přenášení poznatků na oblast výkonnou pro úsek IZS, tak ve vztahu k vnějším partnerům HZS ČR dotčeným problematikou dopadů nebezpečných látek na obyvatelstvo, např. SÚJB, Ministerstvo zdravotnictví a další.

Hlavním úkolem v oblasti ochrany obyvatelstva při ohrožení ZHN je zabezpečit zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické

situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a při řešení mimořádných situací spojených s teroristickými útoky v ČR a zahraničí.

V resortu Ministerstva vnitra bude v souladu se zpracovaným Harmonogramem dalšího postupu řešení problematiky CBRN funkci hlavního koordinátora pro výše uvedené úkoly vykonávat GŘ HZS ČR. K tomu se vytváří tři odborné pracovní komise zaměřené na radiační, chemickou a biologickou oblast. Výběr specialistů do těchto odborných pracovních komisí je v kompetenci GŘ HZS ČR. Dalším úkolem GŘ HZS ČR v řešení této problematiky bude koordinace, získávání a vedení přehledu expertů CBRN na národní úrovni.

K zabezpečení úkolu zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a při řešení mimořádných událostí spojených s teroristickými útoky v ČR i zahraničí, hlavní koordinátor bude:

- získávat údaje a informace od vlastních zdrojů,
- získávat údaje a informace od operačních a informačních středisek IZS, od zasahujících sil a ze stacionárních a mobilních detekčních prostředků ústředních správních úřadů ke zjišťování stupně kontaminace a k předání údajů koordinačním a vyhodnocovacím střediskům na národní a nižší úrovni řízení,
- plnit funkci Národního koordinačního a vyhodnocovacího střediska ZHN (dále jen „NKVS ZHN“) na úrovni GŘ HZS ČR a zabezpečí funkci Krajských koordinačních a vyhodnocovacích středisek ZHN na úrovni příslušného HZS kraje a HZS hl. m. Prahy,
- připravovat ve své působnosti prováděcí směrnice a standardy k zabezpečení této problematiky,
- zabezpečovat v souladu se standardy technické prostředky pro monitorování CBRN situace postupně z vlastních zdrojů a cestou hospodářských opatření pro krizové stavy,
- spolupracovat se zainteresovanými resorty na vypracování návrhů na legislativní změny nutné k zajištění řešení této problematiky.

Vzhledem k vytvoření systému CHS včetně existence CHL HZS ČR je GŘ HZS ČR subkoordinátorem za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a při řešení mimořádných situací spojených s teroristickými útoky v ČR i zahraničí pro řešení problematiky zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o chemické situaci. Zabezpečení tohoto úkolu je realizováno v souladu s „Koncepcí ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015“ přijaté usnesením vlády ČR č. 417 z 22. dubna 2002 a „Koncepcí chemické služby HZS ČR“.

3.2.2. Vytvoření celostátního systému zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a při řešení krizových situací spojených s teroristickými útoky a při mimořádných událostech v zahraničí

Navrhované rozdělení zodpovědnosti za jednotlivé části řešené problematiky je znázorněno ve schématu, které je součástí tohoto dokumentu.

Postup při zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiaci, chemické a biologické situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a při řešení krizových situací spojených s teroristickými útoky a při MU v zahraničí

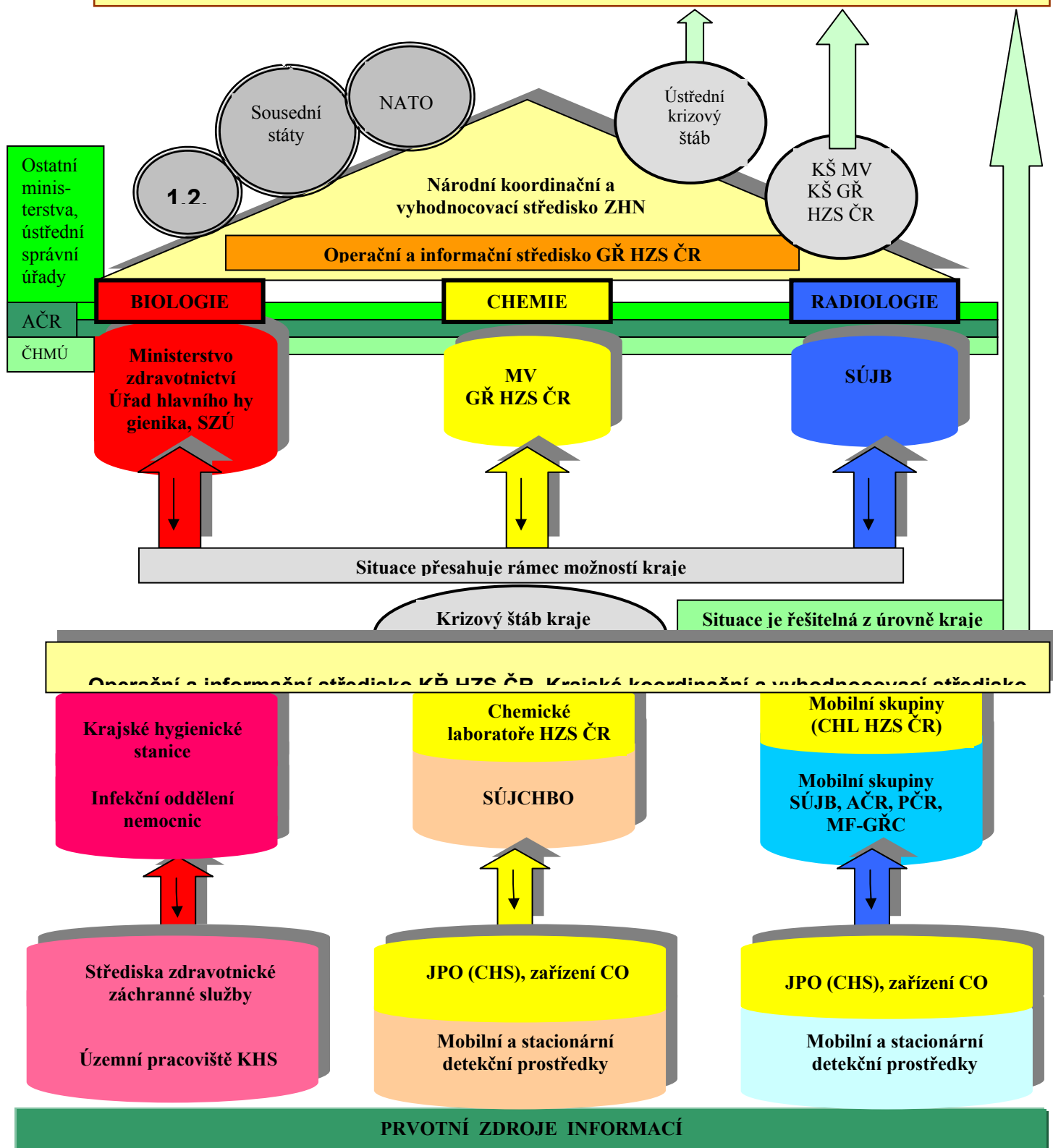
Opatření k ochraně obyvatelstva při použití jaderných, chemických a biologických zbraní, prostředků nebo látek (ZHN)

varování, evakuace, ukrytí, výdej PIO, režimy života a činnosti v ohrožených prostorech

Specifická opatření: dekontaminace

a) mobilní dekontaminační linky

b) stacionární zařízení

3.2.2.1. Popis a úkoly jednotlivých prvků

Činnost při zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a při řešení mimořádných událostí spojených s teroristickými útoky v ČR i zahraničí, by měla být založena na využití sítě prvotních, zejména místních zdrojů informací, které pomocí stacionárních a mobilních detekčních prostředků zjišťují stupeň kontaminace v místě mimořádné události a předávají informace krajským koordinačním a vyhodnocovacím střediskům ZHN.

Jako zdroje prvotních informací budou využívány jednotky PO vybavené základními prostředky radiačního a chemického průzkumu a stacionární hlásiče úrovně radiace.

Dále bude využito informací, případně sil a prostředků od zainteresovaných resortů, ústředních orgánů státní správy, územních správních úřadů a dalších správních úřadů, právnických a podnikajících fyzických osob a později se počítá i s využitím zařízení civilní ochrany.

Na krajské úrovni bude nutné vytvořit podmínky zejména pro činnost mobilních skupin CHL HZS ČR (dále mobilních skupin Policie ČR, SÚJB, AČR, popř. MF-Generálního ředitelství cel).

Na národní úrovni bude nutné zabezpečit plnění funkce NKVS ZHN, zejména ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví, SÚJB a ostatními resorty a institucemi. Dále bude nutné zabezpečit součinnost s vyhodnocovacími středisky NATO, EU a sousedními státy.

Krajská koordinační a vyhodnocovací střediska ZHN (dále jen „KKVS ZHN“) budou plnit obdobnou funkci jako NKVS ZHN v rozsahu a působnosti příslušného HZS kraje (HZS hl. m. Prahy). Plnění funkce KKVS ZHN bude třeba zabezpečit především v součinnosti s krajskými hygienickými stanicemi, Regionálními centry SÚJB a dalšími regionálními subjekty v kraji.

4. Harmonogram realizace koncepce

Všechna navrhovaná opatření související s personálními otázkami budou bezprostředně vázána na přípravu změn v systemizaci HZS ČR, zejména u HZS krajů v souvislosti s účinností nového služebního zákona od 1. 1. 2005.

Do roku 2005:

- zpracovat nový Řád CHS (IZS-GŘ HZS ČR),
- vyřešit ve spolupráci s HZS krajů organizační podmínky pro práci CHS ve směnách i denní směně (IZS-GŘ HZS ČR),
- zpracovat podrobnou analýzu stávajícího stavu CHL z hlediska jejich technického a metodického vybavení a posoudit možnost odborné specializace jejich laboratorních činností (IZS-GŘ HZS ČR, IOO Bohdaneč),
- stanovit technické požadavky a vytipovat detekční techniku pro vybavení jednotek HZS krajů a CHL s ohledem na jejich stávající vybavení (IZS-GŘ HZS ČR, IOO Bohdaneč, OOB-GŘ HZS ČR),
- zpracovat technické podmínky pro speciální výjezdové vozidlo pro vybavení výjezdových skupin chemického průzkumu předurčených HZS krajů (IZS-GŘ HZS ČR, IOO Bohdaneč),
- zpracovat technické a materiální zabezpečení mobilních monitorovacích skupin RMS CHL (OOB - GŘ HZS ČR, IOO Bohdaneč),
- vypracovat novou normu znalostí pro funkce technik CHS - chemik (IZS-GŘ HZS ČR),
- zpracovat specializační kurz zaměřený na používání detekční techniky a pro monitorování životního prostředí při podezření na únik nebezpečné látky (IZS-GŘ HZS ČR, IOO Bohdaneč),
- vypracovat a vydat metodiky pro zjišťování radioaktivní kontaminace radionuklidy emitujícími záření alfa (OOB-GŘ HZS ČR, IOO Bohdaneč),
- stanovit způsob a metodiku nasazení pracovníků laboratoří do skupin mezinárodní humanitární pomoci (IOO Bohdaneč, IZS-GŘ HZS ČR),
- zajistit speciální odbornou přípravu a praktický výcvik členů mezinárodního USAR týmu pro potřeby humanitární pomoci poskytované v rámci Úmluvy o zákazu chemických zbraní (IOO Bohdaneč),
- vytvořit odborné pracovní komise zaměřené na oblast chemie (OOB-GŘ HZS ČR),
- obsadit odborné pracovní komise SÚJB zaměřené na radiační oblast a odborné pracovní komise Ministerstva zdravotnictví zaměřené na oblast biologie (OOB-GŘ HZS ČR),
- zpracovat podklady k návrhům na legislativní změny k zajištění problematiky zjišťování, předávání a vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu při řešení krizových situací spojených s teroristickými útoky a pro řešení mimořádných událostí v zahraničí (OOB-GŘ HZS ČR),
- zabezpečit mapové podklady, výpočetní programy a databáze pro účely vyhodnocování radiační, chemické a biologické situace v součinnosti s Vojenským geografickým a hydrometeorologickým ústavem a vojenskou topografickou službou (OOB-GŘ HZS ČR),
- zpracovat přehled o všech technických prostředcích na území ČR využitelných k monitorování radiační, chemické a biologické situace a zpracovat mapy pokrytí území ČR těmito prostředky a předložit návrhy na jejich případné doplnění (OOB-GŘ HZS ČR, IOO Bohdaneč, HZS krajů),
- vytvořit předpoklady pro vedení přehledu sil a prostředků ke zjišťování radiační, chemické a biologické situace a přehledu odborníků ČR na CBRN zbraně, prostředky nebo látky,

- na základě zpracovaného přehledu stanovit normy pro rozmístění mobilních a stacionárních detekčních prostředků pro HZS krajů, jednotek PO a zařízení Civilní ochrany (OOB-GŘ HZS ČR, IOO Bohdaneč),
- zabezpečit jednotný systém obměny antidot v používání HZS krajů pro rok 2006 (IZS-GŘ HZS ČR),
- zpracovat metodiku odběru vzorků pro výjezdové skupiny CHL pro potřeby ZPP a uskutečnit odborné zaměstnání těchto skupin a TÚPO k objasnění specifických postupů při odběrech (OPRE-GŘ HZS Č, CHL HZS ČR, TÚPO).

Do roku 2006:

- zřídit technickou službu u HZS krajů a vyřešit ve spolupráci s HZS krajů organizační podmínky technické služby ve směnách i denní směně (IZS-GŘ HZS ČR),
- pro odborné kurzy a výcvik jednotek HZS krajů v rámci CHS a příslušníků výjezdových skupin CHL vydat společné normativy činností (IZS-GŘ HZS ČR),
- vytvořit podmínky pro obsazení funkcí hasič – chemik od úrovně jednotek typu „S“ a „O“ (HZS krajů),
- připravit pedagogický personál k dosažení vytčených cílů a zahájit výuku nových odborných a specializačních kurzů pro vybrané příslušníky CHS a CHL (IOO Bohdaneč, OUPH HZS ČR),
- zpracovat přehled o databázích nebezpečných látek, o dalších SW produktech a o informačních zdrojích pro informační podporu velitele zásahu, včetně jejich provázanosti na používané technologie, prostředky a programové vybavení a průběžně ho doplňovat (IZS-GŘ HZS ČR, HZS krajů),
- vytvořit u HZS hl.m. Prahy, HZS Ústeckého a HZS Jihočeského kraje podmínky pro personální zajištění a materiální vybavení výjezdových skupin chemického průzkumu pro zásahy v Praze, Ústeckém, Libereckém a Jihočeském kraji (HZS krajů, GŘ HZS ČR, IOO Bohdaneč),
- vybavit jednotky HZS krajů indikátory ionizujícího záření gama, diagnostickými a osobními operativními dozimetry (HZS krajů),
- vyčlenit problematiku práce pod vodou z činnosti CHS a řešit ji samostatně, obdobně jako lezecké skupiny v rámci HZS ČR a za tím účelem zpracovat koncepci práce pod vodou (IZS-GŘ HZS ČR),
- získat pro CHL Kamenice, Frenštát a Třemošná povolení pro nakládání s otevřenými a uzavřenými ZIZ a k provádění činností zvláště důležitých z hlediska radiační ochrany (HZS krajů, IOO Bohdaneč),
- realizovat vybavení vybraných stanic HZS krajů stacionárními detekčními přístroji pro nebezpečné látky (OOB-GŘ HZS ČR, HZS krajů),
- prověřit možnosti spolupráce se všemi ústředními orgány státní správy a na jejich základě připravit návrhy příslušných meziresortních dohod (OOB-GŘ HZS ČR),
- vypracovat ve své působnosti podle „Harmonogramu dalšího postupu“ prováděcí směrnice a standardy k zabezpečení zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, při řešení krizových situací spojených s teroristickými útoky a pro řešení mimořádných událostí v zahraničí (OOB-GŘ HZS ČR),
- zabezpečit v souladu se standardy technické prostředky vyhovující pro monitorování za stavu ohrožení státu a válečného stavu, při řešení krizových situací spojených s teroristickými útoky a pro řešení mimořádných událostí v zahraničí (OOB-GŘ HZS ČR),
- vytvořit podmínky pro zabezpečení funkce Národního a Krajských koordinačních a vyhodnocovacích středisek ZHN, zpracovat vzorovou dokumentaci pro jejich činnost, sjednotit jejich technické a softwarové vybavení (OOB-GŘ HZS ČR),
- zřídit funkci metrologa (IOO Bohdaneč),

- ukončit výzkum metod dekontaminace a zahájit jeho praktickou aplikaci u jednotek PO (TÚPO, IOO Bohdaneč, IZS-GŘ HZS ČR),
- vypracovat metodiky pro práci výjezdových skupin CHL-S (IOO Bohdaneč).

Do roku 2007:

- na základě analýzy potřeb smluvně zabezpečit nezbytné dodávky prostředků, přístrojů a techniky k zajištění ochrany obyvatelstva pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu ve spolupráci se Správou státních hmotných rezerv (OOB-GŘ HZS ČR, HZS krajů, SSHR),
- vybavit CHL-O navrženými přístroji (GŘ HZS ČR, IOO Bohdaneč, HZS krajů),
- rozhodnout o dalším používání či inovaci radiometrů DC-3E-98 novými prostředky (OOB a IZS-GŘ HZS ČR).

Do roku 2008:

- získat akreditaci činnosti CHL IOO Bohdaneč (IOO Bohdaneč, OOB-GŘ HZS ČR),
- zapojit zařízení CO do systému ochrany obyvatelstva před ohrožením ZHN (OOB-GŘ HZS ČR).

Do roku 2009:

- dokončit vybavení jednotek HZS krajů jednotnými detekčními přístroji (HZS krajů, GŘ HZS ČR),
- dokončit vybavení potřebnou dozimetrickou technikou pro výjezdové skupiny a vybavit střediska plně funkčním výjezdovým vozidlem pro zásah k radiační události (GŘ HZS ČR, IOO Bohdaneč, HZS krajů).

5. Finanční zabezpečení koncepce chemické služby

Základním předpokladem pro realizaci základních úkolů CHS je programové financování HZS krajů na doplnění a obnovu požární techniky, věcných prostředků PO, přístrojového vybavení a dalších prostředků. Předpokládá se, že na základě schválené koncepce HZS krajů vypracují priority k realizaci základních úkolů CHS a předloží je GŘ HZS ČR. Z úrovně GŘ HZS ČR bude v rámci programového financování upřednostňována zejména speciální požární technika jako např. technické automobily chemické, protiplynové automobily, dekontaminační pracoviště, dýchací technika, přístrojové vybavení CHL apod., tedy movitý majetek investičního charakteru. U prostředků PO, které nejsou investicemi se předpokládá, že si je budou zabezpečovat HZS krajů z vlastních neinvestičních prostředků. Postupně z vlastních zdrojů se předpokládá zabezpečovat měřicí techniku pro případy použití jaderných, radiologických, chemických a biologických zbraní, prostředků nebo látek za krizových situací spojených s teroristickými útoky. Některé prostředky bude třeba získávat i z programů pro boj proti terorismu.

U mobilních dekontaminačních pracovišť se počítá s jejich nákupem přes SSHR. Vybavování opěrných bodů jednotek HZS krajů bude v roce 2004 dokončeno, zbývá dovybavit stanice typu S a výjezdové skupiny CHL. Předpokládá se, že v oblasti CHS bude nutné vynaložit investiční náklady ve výši 220 mil. Kč.

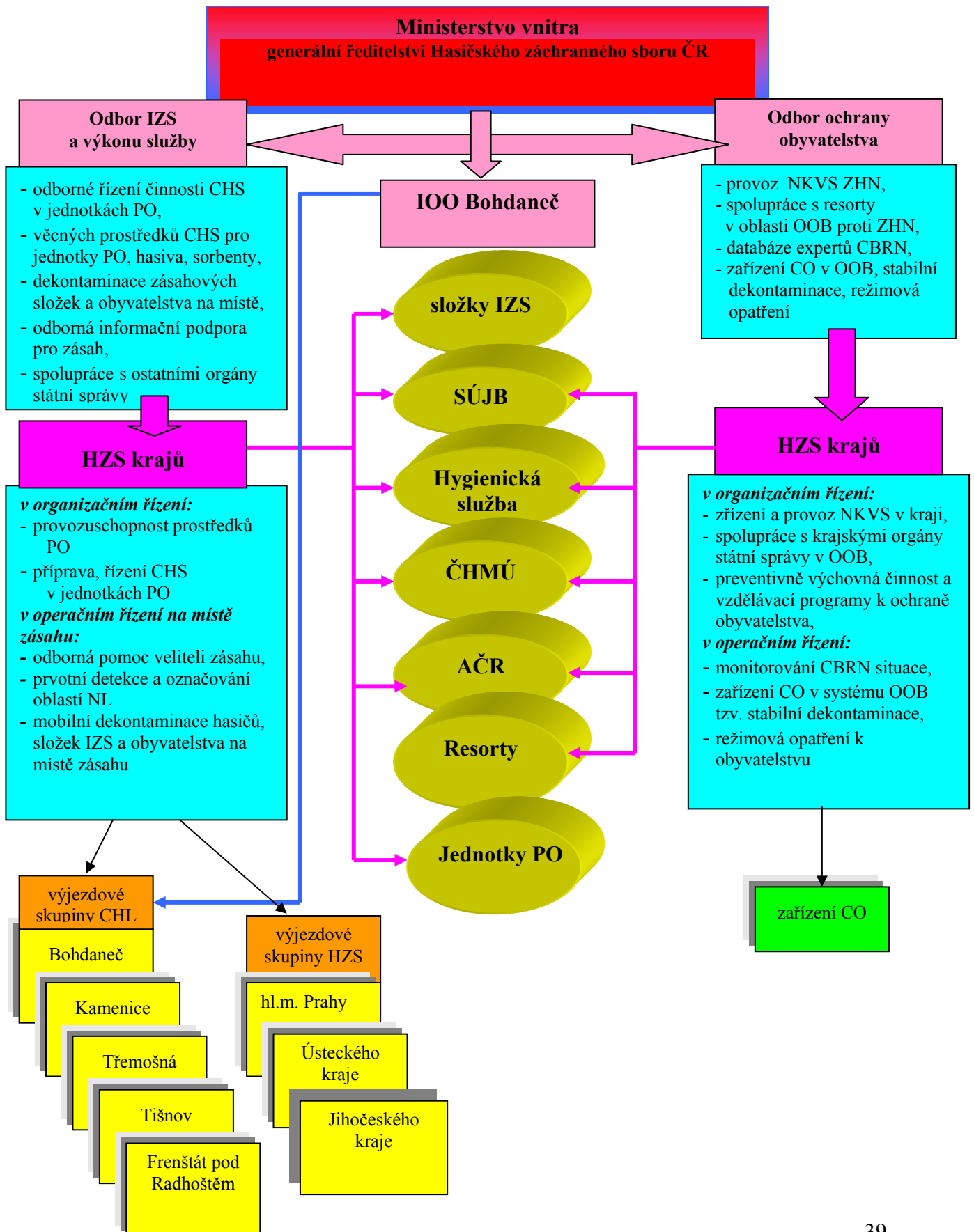
Cestou hospodářských opatření pro krizové stavy bude vhodné zabezpečit vybavení měřících míst příslušnou technikou pro stav ohrožení státu a válečný stav.

Seznam použitých zkratk

AČR	Armáda České republiky
CAS	cisternová automobilová stříkačka
CBRN	chemické, biologické, radiologické a nukleární
CO	civilní ochrana
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
GPS	geografický polohový systém
GŘ	generální ředitelství
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
CHL	chemická laboratoř
CHS	chemická služba
CHTS	chemicko-technická služba
IOO Bohdaneč	Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč
IR	infračervená oblast spektra záření
IZS	integrováný záchranný systém
JE	jaderná elektrárna
JPO	jednotka požární ochrany
KKVS	krajské koordinační a vyhodnocovací středisko
KŘ	krajské ředitelství
KŠ	krizový štáb
MF-GŘC	Ministerstvo financí-Generální ředitelství cel
MS	mobilní skupina (-y)
MV	Ministerstvo vnitra
NATO	Severoatlantický pakt
NKVS	Národní koordinační a vyhodnocovací středisko
NL	nebezpečné látky
OOB	odbor ochrany obyvatelstva
OUPO	odborné učiliště požární ochrany
PČR	Policie České republiky
PIO	prostředek individuální ochrany
PO	požární ochrana
PPLA	protiplynový automobil
RaL	radioaktivní látka
RMS	radiační monitorovací síť
SAR	vyhledávání a záchrana
SDO	stanoviště dekontaminace osob
SSHR	Správa státních hmotných rezerv
SŠ	středoškolský
SÚJB	Státní úřad pro jadernou bezpečnost
SÚJCHBO	Státní ústav jaderné, chemické a biologické ochrany
SW	software
SZÚ	Státní zdravotní ústav
TA	technický automobil (označení uvedené v textu je podle čl. 94 příl.č. 1 vyhlášky č. 49/2001 Sb., o technických podmínkách požární techniky

TRINS	Transportní informační a nehodový systém
TÚPO	Technický ústav požární ochrany
USAR	jednotka pro vyhledávání a záchranu
UV/VIS	ultrafialová a viditelná oblast spektra záření
VCNP	Výbor pro civilní nouzové plánování
VSk	výjezdová skupina
VŠ	vysokoškolský
ZHN	zbraně hromadného ničení
ZIZ	zdroje ionizujícího záření
zpr AČR	záchranný prapor Armády České republiky

Organizační schéma chemické služby v působnosti Hasičského záchranného sboru České republiky

Přehled právních předpisů

Právní normy vztahující se k problematice ochrany obyvatelstva při použití chemických, biologických, radiologických a jaderných zbraní, prostředků nebo látek jsou uvedeny zejména v(ve):

- zákonu č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění zákona č. 119/2000 Sb., zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů; č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví;
- zákonu č.18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění zákona č. 13/2003 Sb. kterým se mění zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- zákonu č.19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní a o změně a doplnění zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů;
- zákonu č.222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky;
- zákonu č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými látkami a chemickými přípravky, ve znění pozdějších předpisů;
- zákonu č.239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů;
- zákonu č.240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon);
- zákonu č. 185/2001 Sb., o odpadech a změně některých dalších předpisů ve znění zákona č. 188/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- zákonu č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona;
- zákonu č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů;
- vyhlášce Státního úřadu pro jadernou bezpečnost č. 307/2002 Sb., o radiační ochraně;
- vyhlášce Státního úřadu pro jadernou bezpečnost č.318/2002 Sb., o podrobnostech k zajištění havarijní připravenosti jaderných zařízení a pracovišť se zdroji ionizujícího záření ve znění vyhlášky č. 2/2004, kterou se mění vyhláška č. 318/2002 Sb., o podrobnostech k zajištění havarijní připravenosti jaderných zařízení a pracovišť se zdroji ionizujícího záření a o požadavcích na obsah vnitřního havarijního plánu a havarijního řádu, ve znění pozdějších předpisů;
- vyhlášce Státního úřadu pro jadernou bezpečnost č.319/2002 Sb., o funkci a organizaci celostátní radiační monitorovací sítě;
- vyhlášce Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Uvedené právní normy částečně platí rovněž pro krizové stavy vyhlášené v souvislosti s ohrožením České republiky;
- vyhlášce Státního úřadu pro jadernou bezpečnost č. 474/2002 Sb., kterou se provádí zákon č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona.

Zřízením VSk chemického průzkumu u HZS hl. m. Prahy, Ústeckého a Jihočeského kraje se předpokládá i změna rozsahu působnosti VSk chemických laboratoří HZS ČR, jak vyplývá ze schématu v příloze č. 5.

Regionální působnost plánovaných VSk chemického průzkumu v rámci HZS ČR:

- HZS hl. m. Prahy
  - území hlavního města
- HZS Jihočeského kraje
  - územní odbory HZS krajů takto: Prachatice, Český Krumlov, České Budějovice, Jindřichův Hradec, Tábor, Písek, Strakonice
- HZS Ústeckého kraje
  - územní odbory HZS krajů takto: Most, Litoměřice, Česká Lípa, Liberec, Děčín, Ústí nad Labem, Teplice

Upravená regionální působnost VSk chemických laboratoří HZS ČR:

- CHL HZS Středočeského kraje Kamenice
  - územní odbory HZS krajů takto: Příbram, Praha-západ, Praha-východ, Benešov, Kutná Hora, Kolín, Nymburk, Mladá Boleslav, Mělník, Kladno, Rakovník, Beroun
- CHL HZS Plzeňského kraje Třeboň
  - územní odbory HZS krajů takto: Tachov, Domažlice, Klatovy, Plzeň-jih, Plzeň-město, Rokycany, Plzeň-sever, Louny, Chomutov, Karlovy Vary, Sokolov, Cheb
- CHL IOO Lázně Bohdaneč
  - územní odbory HZS krajů takto: Pardubice, Chrudim, Svitavy, Ústí nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou, Náchod, Turnov, Jablonec, Semily, Jičín, Hradec Králové
- CHL Jihomoravského kraje Tišnov
  - územní odbory HZS krajů takto: Pelhřimov, Jihlava, Třebíč, Znojmo, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Brno-město, Vyškov, Blansko Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod
- CHL Moravskoslezského kraje Frenštát pod Radhoštěm
  - územní odbory HZS krajů takto: Olomouc, Prostějov, Přerov, Kroměříž, Uherské Hradiště, Zlín, Vsetín, Nový Jičín, Frýdek Místek, Ostrava, Karviná, Opava, Bruntál, Jeseník, Šumperk

